Тошкент оқшоми

Шаҳар ижтимоий-сиёсий газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 144 — 145 (9.034 — 9.035) * 1997 йил 22 декабрь, душанба * Сотувда эркин нархда

Йилни яхши якунлаётганлар

«СЕМУРҒ»НИНГ ПАРВОЗИ

Бу корхонанинг довруғи бугунги кунда нафақат мамлакатимизда, балки бошқа республикаларда ҳам кенг тарқалган. Чунки унинг маҳсулотига бўлган талаб йил сайин ошиб бормоқда. Ҳозир жамият номига турли республикалардан келиб тушаётган буюртмаларнинг кети узилмаяпти. Корхона ишлаб чиқаришни янги техника билан қуроллантириш ҳисобига буюртмачилар талабини қондиришга ҳаракат қилмоқда.

— Бизнинг очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти ҳисобланган радиоэлектрон аппаратуралари заводимиз «Семурғ» номи билан атала бошлаганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ, — дейди жамият бошқарувининг раиси Тауфиқ Хўжаев. — Мустақиллигимиз шарофати билан корхонамиз оқ-қора рангли телевизорлар ишлаб чиқаришга ўтиши муносабати билан корхонамиз номи ҳам у ишлаб чиқараётган маҳсулотнинг номи билан атала бошлади.

320 киши меҳнат қилаётган корхона ўзига хос йўлни босиб ўтди. У дастлаб 1982 йилда Урал-Каменскнинг «Октябрь» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Тошкент филиали сифатида майдонга келди. Орадан беш йил ўтиб корхона мустақил фаолият кўрсата бошлагач, бу ерда радиоэлектрон аппаратлари ишлаб чиқарила бошланди.

Мустақиллик шарофати билан у ўзининг дастлабки янги маҳсулоти — «Семурғ»ни ишлаб чиқара бошлади. Албатта бундай ўзгаришлар ишлаб чиқаришни янги техника ва технология билан қуроллантириш, малакали мутахассисларни таклиф этишни тақозо этарди. Шуни назарда тутиб корхонага кўплаб малакали ишчи ва мутахассислар кириб келишди. 1995 йилдан бошлаб корхонанинг ҳиссадорлик жамиятига айлантирилиши эса уни ишлаб чиқаришда дадил қадам ташлашига шароит яратди.

Бугунги кунда корхона бутунлай ўзга қиёфа кашф этган. Унинг барча маъмурий ва ишлаб чиқариш хоналари қайтадан қурилди. Янги техника, керакли жиҳозлар билан таъминланган кенг ва ёруғ цехлар, малакали ишчилар туфайли қисқа муддат ичида янги маҳсулот ишлаб чиқариш тўла ўзлаштирилиб олинди. Агар бу йил «Семурғ» 18400 та оқ-қора рангли телевизор ишлаб чиқарган бўлса 1998 йилда бу рақамни 22 мингтага етказмоқчи.

— Гап бу ерда фақат маҳсулот сонини орттиришдангина иборат бўлиб қолмай, балки ҳар томонлама жаҳон андозаларига мос келадиган сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш устида боряпти, — дейди сўзини давом эттириб бошқарув раиси. — Бунинг исботини буюртмачиларимиз тобора ортиб бораётганлигидан ҳам билса бўлади. Ҳозирнинг ўзидаёқ Қозоғистон, Қирғизистон, Россия Федерациясига маҳсулот жўнатиш юзасидан шартномага эгамиз.

Инсон манфаатлари йили корхона учун чинакам қутлуғ келди. Белгиланган марра ортиғи билан бажарилди. Цехларнинг ишлаб чиқариш қуввати ортди. Айниқса механика цехи дастурли бошқарув усулига ўтиб ишлай бошлагандан кейин маҳсулот сифати жаҳон андозалари талабига тўла жавоб берадиган бўлди. Бу йилги кўрсаткичлар ўтган йилга нисбатан бир неча баробар ортганлигининг ўзи ҳам фикримизни исботлаб турибди.

Агар ўтган йили ноябрь ойида ҳар бир ишчининг ўртача маоши 5 минг сўм атрофида бўлган бўлса, бу йилнинг ноябрида бу рақам салкам 10 минг сўмни ташкил этди. Корхонанинг асосий ишлаб чиқаришларидан ҳисобланган қуюв, йиғув, механика цехларининг ишчилари бундан ҳам кўпроқ маош олишмоқда.

Корхона фақат телевизор ишлаб чиқариш бўйича республикамизда машҳур бўлибгина қолмай, балки у ўзининг электр жиҳозлари, маиший-кимёвий маҳсулотлари билан ҳам элга танилиб бормоқда.

— Инсон манфаатлари йилида ишчи ва хизматчиларимизга барча зарурий шароитларни яратиб берганимиз ҳам ютуқларимиз омили бўлди, — дейди сўзининг охирида Тауфиқ Хўжаев.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

«Ватан диёри» ҳиссадорлик жамияти мебелсозлари йилни яхши якунлашга интилиб янги замонавий маҳсулотлар тайёрлаш борасида тинмай изланмоқдалар. Жамоада ишлаб чиқарилаётган мебеллар харидорларга маъқул бўлмоқда.

СУРАТДА: илғор ишчи Миракбар Мирсалимов (чапда) ҳамда моҳир уста Тоҳир Ҳусановлар доимо янги маҳсулот яратиш йўлида тинмай изланадилар.

Рустам Шарипов олган сурат.

Анжуманлар

ИМТИЁЗ ВА ИМКОНИЯТ

Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтининг маънавият ва маърифат марказида «Президент Фармонлари: имтиёз ва имкониятлар» мавзуида семинар-кенгаш бўлиб ўтди. Унда Яккасарой тумани ҳудудидаги институтлар, техникум, ҳунар-билим юртлари ва мактаблар раҳбарлари Президентнинг «Таълим-тарбия ва кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан ислоҳ қилиш, баркамол авлодни вояга етказиш тўғрисида»ги Фармонини бажариш билан боғлиқ масалаларни атрофлича муҳокама этдилар. Туман ҳокимлигининг назорат инспекцияси ташкил қилган ушбу анжуманда мустақил давлатимизда Президент Фармонлари асосида кадрлар тайёрлашни такомиллаштириш, таълимни замон талабига мувофиқ тубдан ислоҳ қилиш, билим олиш ва касб эгаллашда ёшларга берилган имтиёз ва имкониятлар тўғрисида манфаатдорлик билан гап борди.

Тошкент шаҳар ҳокимлигида

КАСАЛЛИККА — ИШОНЧЛИ ҚАЛҚОН

Тошкент шаҳар ҳокимлигида туман ҳокимлари, соғлиқни сақлаш, санитария-эпидемиология хизматлари, халқ таълими муассасалари раҳбарлари иштирокида эпидемияга қарши кураш бўйича шаҳар фавқулодда комиссиясининг кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисни Тошкент шаҳар ҳокими Қозим Тўлаганов олиб борди.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги Санитария-эпидемиология бош бошқармасининг бошлиғи Абдулла Мирзаев «Тошкент шаҳрида 1997 йилнинг 11 ойида вирусли гепатит билан касалланишнинг аҳволи ҳамда бу касалланишни камайтириш юзасидан эпидемияга қарши кураш бўйича шаҳар фавқулодда комиссиясининг шу йил 6 декабрдаги мажлисида белгиланган тадбирлар бажарилишининг бориши тўғрисида» маъруза қилди.

Ҳозирги пайтда шаҳарда вирусли гепатит бўйича мураккаб эпидемиологик вазият юзага келганлиги таъкидлаб ўтилди. Шу йилнинг ўн бир ойида бултурнинг шу даврига нисбатан шаҳарда вирусли гепатит билан касалланганларнинг сони 14 фоизга ортди.

Вирусли гепатитга чалинганлар ўртасида болалар кўплиги айниқса ташвиш туғдирмоқда. Умумий таълим мактаблари, мактабгача тарбия муассасаларида санитария ва шахсий гигиена қоидаларига риоя этилмаётганлиги бунинг асосий сабабидир. Айниқса Чилонзор, Яккасарой, Юнусобод, Миробод, Мирзо Улуғбек, Собир Раҳимов туманларидаги аҳвол қониқарсиздир.

Ободонлаштириш хизмати турар жой мавзелари ва маҳаллалардан ахлатларни ўз вақтида ташиб кетишни таъминламаяпти. Бу ҳам шаҳардаги эпидемиологик вазиятни мураккаблаштирмоқда.

Вирусли гепатит ва бошқа ўткир юқумли касалликларнинг олдини олишда аҳоли гавжум бўладиган жойлардаги савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг санитария аҳволи талаб даражасида бўлиши катта аҳамиятга эгадир. Аммо «Тошкентсавдо» бирлашмаси деҳқон бозорлари, шоҳбекатлар ва аҳоли кўп бўладиган бошқа жойларда бугунги кун талабига жавоб берадиган муқим савдо ва умумий овқатланиш корхоналари шохобчаларини ташкил этишга зарур даражада аҳамият бермаяпти.

Соғлиқни сақлаш муассасалари ҳамда санитария-эпидемиология хизматининг иши ҳам ҳозирги талаблар даражасида эмас. Барча мактаблар ва мактабгача тарбия болалар муассасаларига тиббиёт ходимлари бириктириб қўйилмаган. Тиббий кўриклар ўз вақтида ўтказилмаяпти. Касалликларнинг олдини олишга ҳам эътибор етарлича эмас. Санитария-эпидемиология хизмати ходимлари санитария қоидаларини бузувчиларга нисбатан ҳамиша ҳам принципиаллик кўрсатмаяптилар.

Эпидемияга қарши кураш бўйича шаҳар фавқулодда комиссиясининг кенгайтирилган мажлисида қабул қилинган қарорда тегишли муассасалар ва хизматлар раҳбарларига ўн кун муддат ичида мавжуд камчиликларни бартараф этиш учун ҳамма зарур чораларни кўриш вазифаси юклатилди.

Туманларда

ҲАМЗА

● ИҚТИСОДИЁТ. Тумандаги барча ишлаб чиқариш корхоналари асосий маҳсулот билан бир қаторда кўпроқ халқ истеъмоли буюмларидан талаб даражасида тайёрлашаётир. Биргина «Тошкент авиация ишлаб чиқариш» давлат ҳиссадорлик жамиятида 200 турдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Бу маҳсулотлар корхонага қарашли «Антей» номли дўконда аҳолига сотилмоқда. Шунингдек тумандаги «Семурғ», «Ўзбек қоғози», «Лола» атир-упа ҳиссадорлик жамиятларида ҳам бугунги кун талабига қараб халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқарилаётир.

● ҚУРИЛИШ. Йил давомида қурилиш-тиклаш ишларига алоҳида эътибор каратилди. 120 ўринли болалар шифохонасининг фойдаланишга топширилгани кўпчиликни қувонтирди. 1100 квадрат метр жойни эгаллаган Усмон Юсупов маҳалла гузарининг ҳамда 169-АТСнинг фойдаланишга топширилгани қувончли ҳолдир. Айни кунда гузар биносида туман аҳли тўйлар, юбилейларни ўтказишмоқда. Инсон манфаатлари йилида аҳолига қулай бўлиши учун Элбек кўчасида Ўзбекистон Миллий банкининг Ҳамза тумани бўлими ишга тушди. Аҳолининг узоғини яқин қилиш мақсадида 14 километрлик троллейбус қатнови йўлга қўйилди. Бу масофа Амир Темур шоҳбекати ва «Қўйлиқ» бозори оралиғидадир.

Тумандаги 2-уйсозлик комбинати бунёдкорлари Чизельний даҳасидаги 32 хонадонга мўлжалланган 9 қаватли уйнинг «А» блокини фойдаланишга топширдилар. «Б» ва «В» блокларида қурилиш давом этмоқда.

«Паркент» бозори тобора кенгайиб боряпти. Бу ердаги савдо расталари 3860 квадрат метрга етди. Бозор ҳудудини кенгайтириш мақсадида қурилиш ишлари давом этмоқда.

● ТАДБИРКОРЛИК. Туман тадбиркорлари савдо-сотиқ билан бир қаторда халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқаришга алоҳида эътиборни қаратишмоқда. Шу кунгача 352 нафар тадбиркорлик соҳасидаги, 118 та масъулияти чекланган жамият, 210 та хусусий корхона, 5 та кооператив корхона, 20 та турли соҳадаги корхоналар рўйхатга олинди ва улар ўз фаолиятларини бошлашди.

● МАҲАЛЛА. Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Қонуни тўлақонли равишда амалга оширилмоқда. Мавжуд 48 маҳаллада 70478 нафар оила истиқомат қилаётир. Маҳалла аҳлининг ҳар бир юмушида маҳалла оқсоқоллари, фаоллар, хотин-қизлар кенгашларининг раислари бошқош бўлишаётир. Бугунги кунгача 12022 оилага 39 миллион 160 минг сўмлик миқдорида ёрдам кўрсатилди. Туман ҳокимлигининг ҳомийлигида «Бинокор» маҳалласининг гузари қуриб фойдаланишга топширилди. Улуғбек маҳалласидаги 100 та хонадонга эса телефон тушириб берилди. Яна 9 та маҳалла идораси қайта тикланиб, улар ҳам телефонлаштирилди. Айни вақтда «Тарновбоши» маҳалла гузарида бунёдкорлик ишлари давом этмоқда.

● СПОРТ. Туман ёшларининг спорт билан шуғулланишлари учун барча имкониятлар етарлидир. Шу боисдан ҳам йил бошида ўтказилган Тошкент шаҳридаги 2-лигада қатнашувчи жамоалар ўртасидаги ҳудудий мусобақада «Турон» футбол командаси иштирок этиб Тошкент шаҳар ҳокимининг кубогини қўлга киритишди.

77-махсус футбол мактаб-интернати тарбияланувчилари ўқувчилар спартакиадасининг мутлоқ ғолиби бўлишди. Бу ғолибликни улар иккинчи бор қўлга киритдилар.

Қўл тўпи бўйича турли мусобақаларда иштирок этаётган 204-мактабнинг 10-синф ўқувчиси, Ўзбекистон Миллий терма командасининг аъзоси Ольга Ажидаева ҳамда 11-синф ўқувчиси, Ўзбекистон Миллий терма командасининг номзоди Ольга Отигиналар яқинда Германияда ўтказиладиган Жаҳон чемпионатида иштирок этадилар.

Каратэчиларнинг ўсмирлар ўртасидаги Жаҳон чемпионатида 6 та спортчи иштирок этиб 1 та кумуш, 1 та бронза медалларини қўлга киритишди.

Гулзода МАМБЕТОВА.

1998 — Оила йили

ҲАРОРАТ БАЛҚИБ ТУРДИ

Ёниб турган кўзлар, қизиқиш ва диққат билан тикилиб турган нигоҳларни кўрар эканман, кўнглимда ялт этган бир шуъла пайдо бўлди. Тошкент Давлат иқтисодиёт университети катта залига йиғилган барча илм толиблари ҳамда уларнинг мураббийлари Оила йилига бағишланган кечадан олам-олам таассурот олдилар.

Кеча меҳмони бўлмиш севимли «Саодат» журнали бош муҳаррири, Ўзбекистон халқ шоираси Ойдин Ҳожиева, журналнинг адабиёт ва санъат бўлими мудири Кутлибека Раҳимбоевалар келаётган 1998 йил — Оила йили деб аталиши бу жонкуяр, фидойи жамоа зиммасидаги масъулиятни яна бир карра оширгани ҳақида ўз сўзларида тўхталиб ўтдилар. Ўқилган ҳароратли шеърлар ҳам маърузаларни қай бир жиҳатдандир тўлдирди.

Учрашувда университет хотин-қизлар кенгашининг раиси, профессор Гулчеҳра Назарова, Республика Олий Мажлиси депутати, «Соғлом авлод учун» жамғармаси раиси Гулнора Йўлдошева, Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси масъул ходими Насиба Саидхўжаева, Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат маданият институти доценти Саодат Йўлдошева, Чилонзор туман ҳокими ўринбосари, туман хотин-қизлар қўмитаси раиси Озода Каримовалар ўз сўзларида Шарқда оиланинг муқаддаслиги, мустақил Ватан фарзандларини тарбиялашдаги аёлнинг муҳим роли ҳақида сўзладилар.

Университет ректори, академик Саидаҳрор Ғуломов кеча меҳмонларига ўз ташаккурини изҳор этиб, учрашув ўтирганлар қалбида узоқ вақт ўз ёрқин таассуротларини қолдиражагини айтиб ўтди.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Муножат Тешабоеванинг «Онажон» қўшиғи даврадагиларга мунис онажонлар соғинчини, улар олдидаги қарзу бурчларини яна бир карра эслатиб ўтди. Нафис рақслар ижрочиси Муаззама Ғафурованинг хиромлари кўзларга санъатнинг тил билан айтиб бўлмайдиган ҳайратларини чизиб берди.

Дилором ИСМОИЛОВА.

Волейбол

ЙЎЛЛАНМА — АВСТРАЛИЯЛИКЛАРДА

Келаси йили ноябрь ойида Японияда илк бор бир вақтнинг ўзида ҳам эркаклар, ҳам аёллар ўртасида волейбол бўйича жаҳон чемпионати баҳслари бўлиб ўтади. Саралаш беллашувларида Африка, Осиё, Европа, Шимолий ва Жанубий Америка, Австралия қитъаларидан 60 та эркаклар ва 50 та аёллар терма жамоалари чемпионатда қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритиш мақсадида ўзаро беллашмоқдалар.

Халқаро волейбол федерациясининг рухсати билан илк бор «Е» гуруҳи бўйича эркаклар ўртасида саралаш мусобақалари бизнинг юртимиздан — шаҳримиздаги МҲСК спорт мажмуасида бўлиб ўтди. Шуни айтиш керакки, қуръага кўра терма жамоамиз жуда кучли рақиблар билан баҳслашишига тўғри келди. Бинобарин, Осиё қитъаси бўйича Австралия волейболчилари учинчи, Хитой—Тайпей спортчилари эса тўртинчи ўринларни банд этиб туришибди.

Дастлабки ўйинда волейболчиларимиз Хитой—Тайпей жамоаси билан беллашишди ва 3:0/15:7, 15:10, 15:11/ ҳисобида мағлубият аламини тотишди. Австралия — Хитой-Тайпей жамоалари ўртасидаги баҳс эса 3:0 ҳисобида австралияликлар фойдасига ҳал бўлди.

Ҳал қилувчи беллашувда Австралия ва Ўзбекистон волейболчилари ўзаро куч синашди. Унда учта партияда 15:7, 15:10, 15:6 ҳисобида устун келган австралияликлар мазкур гуруҳдан келаси йили ўтказиладиган жаҳон чемпионатида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритишди.

Саудия Арабистонида бўлиб ўтган саралаш турниридан Корея ва Таиланд жамоалари финал беллашувларига йўлланма олди, 22-25 декабрь кунлари эса Эронда Осиё бўйича охирги гуруҳда саралаш баҳслари бўлиб ўтади. Унда Хитой, Эрон, Қозоғистон ва Филиппин жамоалари орасидан иккита энг кучли команда Японияга бориш ҳуқуқини қўлга киритади. Ушбу гуруҳда Осиё чемпиони бўлмиш Хитой ва ушбу қитъада 7-ўринни банд этиб турган Эроннинг имкониятлари юқори баҳоланмоқда.

Дилшод ИСРОИЛОВ.

БУГУНГИ КУН НАФАСИ

МАМЛАКАТИМИЗДА

● Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов «Савдо соҳасида монополиядан чиқаришни чуқурлаштириш тўғрисида»ги Фармон чиқарди. Унга мувофиқ республика савдо ташкилотлари қайта тузилади, 1998 йил 1 январдан бошлаб асосий турдаги озиқ-овқат маҳсулотларини фонд бўйича тақсимлаш тизими бекор қилинади.

● Бугун Россия ҳукуматининг раиси Виктор Черномирдиннинг Ўзбекистонга ташрифи бошланади. У, жумладан, иқтисодий ҳамкорлик бўйича Ўзбекистон — Россия ҳукуматлараро комиссиясининг мажлисида иштирок этади.

● Латвия Республикаси парламенти — Саэйми раиси Алфредс Чепанис Президент Ислом Каримовга Ўзбекистонда самимий қабул қилинганлиги учун чин дилдан миннатдорлик билдирилган мактуб йўллади.

● Вазирлар Маҳкамасида қишлоқ ижтимоий инфратузилмасини ривожлантириш дастурини амалга ошириш бўйича комиссиянинг навбатдаги мажлисида ушбу дастурнинг 1997 йилда бажарилиши якунлари кўриб чиқилди.

● Самарқандда Вазирлар Маҳкамаси истеъмол бозори мажмуасининг сайёр мажлисида вилоятда аҳолига савдо ва маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш масалалари муҳокама этилди.

● Янги темирйўл шохобчаси фойдаланишга топширилиши натижасида Қўнғирот — Нукус — Чимбой йўналиши бўйича йўловчи поездлар қатнови йўлга қўйилди.

● «Ўзнефтгаз» билан АҚШнинг «Тексако» компанияси ўртасида «Ўзтексако» қўшма корхонасини ташкил этиш тўғрисидаги аҳдлашув имзоланди. Бу янги қўшма корхонада йилига 7 турда 13 минг тонна автомобиль мойи ишлаб чиқарилади.

● «Тошйўловчитранс» уюшмаси мутахассислари япониялик ҳамкасблари билан ҳамкорликда Қўйлиқда янги троллейбус депоси барпо этиш лойиҳасини яратдилар. Худди шундай яна битта троллейбус депосини Юнусободда қуриш мўлжалланмоқда.

ЖАҲОНДА

● Минскда Белоруссия билан Россия ўртасида ҳарбий ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома имзоланди.

● Кеча Қозонда Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича ташкилотнинг «Гаага ташаббуси» доирасида Чеченистон иқтисодиётини тиклашга бағишланган учрашув ўтказилди. Унда Татаристон, Чеченистон ва Ингушистон президентлари Минтемир Шаймиев, Аслан Масхадов ва Руслан Аушев, Россия Хавфсизлик кенгашининг котиби Иван Рибкин ҳамда Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича ташкилот мутахассислари иштирок этдилар.

● Россия Президенти Борис Ельцин Чеченистонга ташриф билан келиши олдидан бу ерга ҳукумат раиси Виктор Черномирдиннинг келиши эълон қилинди.

● Қувайтда Форс кўрфазидаги араб давлатлари ҳамкорлик кенгашининг олий даражадаги учрашувида Саудия Арабистони, Қувайт, Бирлашган Араб Амирликлари, Катар, Уммон, Бахрайн раҳбарлари минтақавий хавфсизлик ва ҳамкорлик масалаларини муҳокама этдилар.

● Жанубий Кореянинг 73 ёшли янги Президенти Ким Тэ Чжун биринчи Фармони билан давлат тўнтаришида айбланиб, узоқ муддатга қамоққа ҳукм этилган мамлакатнинг собиқ президентлари Чон Ду Хван ва Ро Де Уларни авф этди. Бугун Фармон Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланганидан сўнг кучга киради. Бу билан Ким Тэ Чжун ҳозир мураккаб молиявий тангликни бошидан кечираётган Жанубий Кореяда турли сиёсий кучларни мамлакатни ушбу тангликдан олиб чиқиш учун бирлаштириш мақсадини кўзлаётганлигини маълум қилди.

● Жанубий-Шарқий Осиё минтақавий ҳамкорлик ташкилоти — АСЕАНга аъзо давлатлар раҳбарларининг навбатдаги олий даражадаги учрашувида Жанубий-Шарқий Осиё ядро қуролидан ҳоли зона, деб эълон қилинди. Хитой ҳукумати ушбу ташаббусни қўллаб-қувватлашини билдирди.

● Ўтган жума куни 36 ёшли Сергей Копинев Швециянинг Москвадаги элчихонаси савдо атташеси Ян Ульф Нюстромни гаровга олди ва уни озод этиш эвазига маъмурлардан катта миқдорда пул, хорижга чиқиб кетиш учун самолёт талаб қилди. Федерал хавфсизлик хизмати полковниги Анатолий Савельев швед дипломати ўрнига ихтиёрий равишда ўзини гаровга қўйди. Аммо отишма пайтида террорчи ҳам, у ҳам ҳалок бўлди.

● Уч кунги қидирувдан сўнг Греция тоғларида Украина авиакомпаниясига қарашли Як-42 йўловчи самолёти қолдиқлари топилди. Ундаги 70 йўловчининг ҳаммаси ҳалок бўлган, деб ҳисобланмоқда. Як-42 ни қидиришда иштирок этган Греция ҳарбий-ҳаво кучларининг самолёти қалин туман туфайли ҳалокатга учраб, унинг беш нафар экипаж аъзоси ҳалок бўлди.

● Жакарта-Сингапур йўналиши бўйлаб парвоз қилаётган пайтда йўқолган «Боинг-737» самолёти Суматра оролидан топилди. Ундаги 104 кишининг ҳаммаси ҳалок бўлди.

● Россия Бош прокурори Юрий Скуратов сўнгги етти йил ичида Ҳамдўстлик мамлакатлари ўртасида Россияда жиноятчилик энг кўп миқдорда ортганлигини расман маълум қилди. Жиноятчиликнинг ўсиши бўйича Россиядан кейинги ўринларда Белоруссия, Украина, Қирғизистон ва Озарбайжон турар экан.

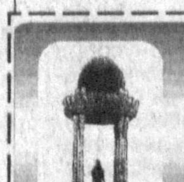

ПОЙТАХТНИНГ БИР КУНИ

ЯНГИЛИКЛАР
ВОҚЕАЛАР
ХАБАРЛАР

САРҲИСОБ

«Ёшлар ҳаётининг барча жабҳаларида»... «Камолот» жамғармаси фаолияти ҳақида гап кетганда кўпинча ана шу жумла такрорланади. Бунинг замирида катта маъно ва улкан саъй-ҳаракатлар ётади. Чунки ёшлик — инсоннинг атрофдаги ҳамма-ҳамма нарсаларга қизиқувчанлиги ниҳоятда ошган, ҳар бир ишга зўр ҳафсала билан киришадиган даври ҳисобланади. Ёшликни бежиз «умр баҳори» дея таърифлашмайди! Бу даврда йигит-қизлар ҳар соҳага — илм-фан, касб-ҳунар ўрганиш, спорт, санъат, гўзаллик, дўстлар давраси ва ҳоказоларга кўпроқ интиладилар, барисига вақт ва имконият топишга ҳаракат қиладилар. Шуни ҳисобга олиб, «Камолот» жамғармасининг Тошкент шаҳар бўлими йил бошида «Маҳалла», «Соғлом авлод учун» хайрия жамғармалари, шаҳар хотин-қизлар қўмитаси, «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази, «Қизил Ярим ой» жамияти каби жамоат ташкилотлари ҳамда маданият ишлари, шаҳар халқ таълими, ички ишлар, меҳнат, бандлик ва аҳолини ижтимоий ҳимоялаш бош бошқармалари, жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, шаҳар мудофаа ишлари бошқармаси каби давлат ташкилотлари билан йиллик қўшма тадбирлар режаларини тузиб тасдиқлайди. Қуйида ана шу режаларга кўра 1997 йилда қилинган айрим ишларнинг сарҳисобини келтирамиз.

КЕНГ ҚУЛОЧ

«Камолот» жамғармасининг энг қуйи бўғини — жамоатчилик марказлари ҳисобланади. Бундай марказлар мактаблар ва ўқув юртлари, маҳалла, корхона ва ташкилотларда очилиб, 35 ёшгача бўлган ёшлар ўртасида иш олиб боради. Ҳозир шаҳар бўйича жами 600 дан зиёд жамоатчилик марказлари ишлаб турибди. Уларнинг сони тобора ортиб боряпти. Жамоатчилик марказларининг кўпчилиги ўз ҳисоб рақамларига эга. Шунингдек, пойтахтда «Камолот» тасарруфи остида 30 дан зиёд турли фирма ва кичик корхоналар ишлаб турибди. Улар ҳуқуқий маслаҳатдан тортиб, қурилиш, савдо, ноширлик, нон ва озиқ-овқат ишлаб чиқариш каби кўплаб соҳаларда белгиланган имтиёзлар доирасида фаолият кўрсатадилар.

СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН

Йил давомида жамғарма ташкил этган ва унинг ҳомийлигида юздан зиёд спорт мусобақалари бўлиб ўтди.

Мирзо Улуғбек туман бўлими қошидаги «Камолот — спорт» клубида 500 нафарга яқин ёшлар спортнинг ўнга яқин тури билан шуғулланмоқдалар. Ушбу клубнинг баскетбол командаси республика мактаб ўқувчилари ўртасида ўтказилган мусобақада 1-ўринни эгаллаб, Финляндияда ўртоқлик учрашувида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Агар йиллик спорт ҳисоботида барча туманларда ўтказилган тадбирлар ҳам саналса, улар тўғрисида узоқ сўзлаш мумкин. Фақатгина Катта Қаъни маҳалласидаги «Камолот» футбол жамоаси юксак марраларни, жумладан, олий лигага чиқишни ҳам мўлжаллаётганлигини айтиш жоиздир.

Августда «Камолот» ва шаҳар спорт қўмитаси ҳамкорликда 8 хил спорт тури бўйича спорт ойлигини ўтказди. Мусобақалар натижаларига кўра, кўплаб ҳаваскор ёш спортчилар «Камолот» совринлари билан тақдирландилар.

ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ

... Чернобиль ҳалокатининг ногирони, Ҳамза туманида яшовчи Александр Чамияшвили «Камолот» вакиллари билан суҳбатлашиб, дам кулади, дам йиғлайди. Сабаби — совға эмас, аввало меҳр-оқибат унга севинч, куч-қувват ато этгандек эди.

— Эътибор — энг қимматбаҳо совға экан, — дейди у тўлқинланиб. — Қолаверса, «Камолот»нинг саховатисиз хорижда ишлаб чиқарилган ногиронлар аравачасини сотиб олишим жуда мушкул эди. Минг раҳмат!

Ҳа, Президентимиз айтганларидек, «Савоб ишни ҳар куни қилиш керак!»

Турли байрам ва саналар арафасида пойтахтдаги меҳрибонлик уйлари ва мактаб-интернатларда тарбияланувчиларга саховат кўрсатиш «Камолот»нинг доимий эътиборида бўлмоқда.

Жамғарманинг Тошкент шаҳар бўлими турли мактабларда таҳсил олаётган 8 нафар иқтидорли ўқувчига ойига 500 сўмдан стипендия таъсис этган эди. Туман бўлимларида ҳам бу хайрли ташаббус кенг ёйилмоқда. Масалан, жамғарманинг Сергели туман бўлими 12 нафар аълочи ўқувчига ойлик стипендия тайинлаган.

Азиз ўқувчи ва талабалар, имкониятни бой берманг, сиз ҳам «Камолот» стипендияси соҳиблари сафига қўшилинг!

ҲУҚУҚИНГИЗНИ БИЛАСИЗМИ?

Жамғарманинг республика бошқаруви қошида «Камолот — қонун» маркази фаолият кўрсатмоқда. Унда тажрибали ҳуқуқшунослар сизни қизиқтирган барча саволлар, жумладан, иқтисодий-молиявий масалалар юзасидан ҳам зарур маслаҳатлар берадилар.

Жойларда осойишталик посбонлари, суд, прокуратура ва халқ таълими бўлимлари билан ҳамкорликда ҳуқуқий-тарғибот тадбирлари мунтазам уюштирилади.

Шайхонтоҳур туман бўлими томонидан ёшларнинг махсуслаштирилган тезкор гуруҳи ташкил этилган. Унда 60 нафар ёшлар ҳуқуқ-тартибот бўлинмаларининг ходимлари билан ҳамкорликда иш олиб борадилар.

Тошкент шаҳар хокимлиги, Ички ишлар бош бошқармаси билан ҳамкорликда бир неча йилдан буён тарбияси оғир ўсмирлар учун махсус ҳарбий-спорт лагери ташкил этилмоқда. Лагерда ўсмирлар дам олиб, спорт билан шуғулланадилар. Бу йил ушбу лагерь 3 навбатда ташкил этилиб, жами 400 нафарга яқин ўсмирлар жалб этилди.

УМРНИ ЗОЕ ЭТМА...

— Меҳнат қил, меҳнатни саодатинг калиди бил, — дея ўгит битган Алишер Навоий бобомиз.

Бугунги кунда ёшларни иш билан таъминлаш, уларга янги иш жойлари яратиш — долзарб вазифалардан бирига айланган. Йил давомида ишсиз юрган 15 минг нафар ёшлардан аризалар тушган эди. Шулардан 12 минг нафарга яқини «Камолот» ёрдамида муносиб иш билан таъминланди. Миллий ҳунармандчилик ва устачилик ишларини жонлантириш мақсадида «Уста — шогирд» тадбирини ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Унга кўра, ҳар бир туман бўлими миллий ҳунармандчилик соҳасида меҳнат қилаётган камида 5 нафар устани ўз оталиғига олиши зарур. Масалан, Сергели туманида 10 нафар ёш шогирдлар жамғарма ҳомийлигида миллий ҳунар сирларини ўрганмоқдалар. Шунингдек, Собир Раҳимов ва Шайхонтоҳур туманларида ҳам «Уста-шогирд» ҳаракати яхши йўлга қўйилган.

Ёшларни иш билан таъминлаш ва янги касбга йўналтириш бўйича ишлар айни кунларда ҳам давом этмоқда.

Азиз пойтахт ёшлари! «Камолот» — сизнинг маслаҳатгўйингиз, агар муносиб иш топиш бўйича ёки пухта ўйлаб асосланган тадбиркорлик режаларингиз бўлса, жамғарманинг туман бўлимларига мурожаат қилинг. «Камолот — ишончли ҳамкорингиз бўлади!»

* * *

Юқоридаги лавҳалар «Камолот» фаолиятидаги айрим қирраларгина, холос. Ўтаётган 1997 йил жамғарма учун тикланиш йили бўлди, дейиш мумкин. Айни кунларда ҳам жойларда жамғарманинг жамоатчилик марказлари, савдо шохобчалари ва шу каби «иқтисодий таянч нуқталари» вужудга келтирилмоқда.

«Камолот» ўз олдига қўйилган улкан мақсад — юксак маънавиятли соғлом авлодни тарбиялашга тобора чуқурроқ кириб боряпти.

Бандлик

ТАКЛИФДАН — АМАЛИЁТГА

Ҳар йили мингдан зиёд ёш йигит-қизлар Ҳамза туманидаги мактабларни битириб, ҳаётга йўлланма оладилар. Улардан фақат 30 фоизигина олий ва ўрта махсус ўқув юртларида таҳсилни давом эттирадилар. Қолганлар-чи? Уларнинг катта ҳаёт йўли қай тарзда бошланади? Туманда ҳаммага етарли ва қониқтирувчи иш ўринлари топиладими? «Камолот» жамғармаси Ҳамза туман бўлимида ўтган семинар ана шу долзарб масалага бағишланди.

— Ноябрь ойида туманимизда «Иш ўринлари ярмаркаси»ни ўтказган эдик, — дейди жамғарманинг туман бўлими раиси Мирзакарим Халилов. — Аммо бу тадбирга саноқлигина ёшларнинг келганлигидан билдикки, бизга ишсиз ёшлар билан «яқинлашув» учун бошқача йўл зарур экан. Негаки, ёшларимиз тадбир ҳақида ё яхши тасаввурга эга эмас, ёки ундан тўлиқ хабар топмаганлар. Хуллас, натижада юқоридаги хулосага келдик.

Ишсиз ёшлар аста-секин безорилик каби қонунбузарликка тортилиши ҳеч гап эмас. Бу ҳақда семинарда ҳам кўп таъкидланди. Бундай ҳолатларга қарши мактаб, маҳалла, ички ишлар бўлимлари, меҳнат биржаси ва «Камолот»нинг узвий ҳамкорликдаги саъй-ҳаракатлари жуда зарур. Шунинг учун семинар ишида юқоридаги тузилмаларнинг вакиллари фаол қатнашдилар. Туман халқ таълими бўлимининг ташкилотчилари Ш. Усмонова ва Д. Ғуломовалар тарбияси оғир ўсмирлар билан ишлаш, уларни иш билан таъминлаш ҳақида гапириб, бу борадаги баъзи муаммоларни ҳам ўртага ташладилар. Масалан, ҳунармандчилик тўгаракларини тузиш учун мураббийлар ва зарур хоналар ҳам етишмайди. Шу жойнинг ўзидаёқ масаланинг ечими топилди: туман «Камолот»и бу ишда асосий оталиқни ўз зиммасига олди. Семинар давомида кўтарилган иккинчи масала ҳам шу тариқа ижобий ҳал этилди. 1-Тошкент Давлат тиббиёт институтининг юқори курс талабалари ўқишдан бўш пайтларида шафқат ҳамширалари сифатида ишлаб маблағ топса бўладими? Институтдаги «Камолот» жамоатчилик марказининг раиси Ҳамид Маъруфхонов ўз сўзида ана шу саволни ўртага ташлади. Бунинг учун кимга мурожаат қилиш керак, умуман ҳамширалик хизмати зарурми ўзи? Албатта, жуда зарур-да! Туман Қизил Ярим ой жамиятининг семинарда қатнашаётган вакили дарҳол бу таклифни қувватлаб, туманда қаровчиси йўқ кексаларни парваришлаш учун ҳамширалар ҳақиқатан ҳам зарурлигини айтди.

Семинарда «Камолот» жамғармаси Тошкент шаҳар бўлимининг раиси Муқаддам Расулова қатнашиб, жамғарма олиб бораётган ишлар ҳақида сўзлаб берди, шунингдек, тўпланганларнинг кўплаб саволларига атрофлича жавоб қайтарди.

Хуллас, ишчанлик ва жонли мулоқот руҳида ўтган семинар якунида қуйидаги қарорга келинди: йил якунига қадар «Камолот» барча иштирокчи ташкилотлар билан ҳамкорликда фақат ёшлар учун яна бир бўш иш ўринлари ярмаркасини ўтказади. Уни уюштиришда асосан ушбу семинарда айтилган таклиф ва мулоҳазалар ҳисобга олинадиган бўлди.

КАМОЛОТ

Ўзбекистон ёшларининг «КАМОЛОТ» жамғармаси пойтахт ёшлари ва барча «Оқшом»хонларни яқинлашаётган янги 1998 йил билан самимий қутлайди!

- *Ишчанлик руҳида*
- *Жамғарма ташаббуси*
- *Ижодкорлик билан*
- *Беҳуда ўтмасин*

«Камолот» жамғармаси Тошкент шаҳар бўлими қошида «Тошкент қизлари» клуби фаолият кўрсатяпти. Абдулла Қодирий ибораси билан айтганда, «Қизлар мажлиси — бу гуллар, қумрилар мажлисидир!»
Равиль Альбеков олган суратлар.

ЁРДАМ КЕРАК

• Насимжон ЭҲСОНОВ, Ўзбекистон Давлат жаҳон тиллари университети қошидаги «Камолот» жамоатчилик марказининг раиси:

— Жамоатчилик марказимизнинг асосий мақсади — талабаларни моддий ва маънавий рағбатлантиришдан иборатдир. Хўш, бу қандай амалга оширилади?

Аввало енг шимариб, ўз кучимиз билан маблағ топишга киришдик. Натижада кўпгина талабаларимиз ўқишдан бўш пайтларида биз очган савдо дўкони, сартарошхона, бичиш-тикиш цехлари ва шу каби пуллик тармоқларда ишлаб, ўзларининг моддий аҳволларини анча яхшилашга эришяптилар. Бунинг натижаси ўлароқ, «миллионлар оқиб келяпти», дейишга ҳозирча сал эртароғ-у, лекин барибир топган фойдаларимиз турли тадбирлар уюштириш, аълочи талабалар учун махсус стипендиялар таъсис этишга етиб турибди. Университетимизнинг бадиий-ҳаваскорлик дастаси «Маҳалла» танлови бўйича туманда биринчи, шаҳарда эса иккинчи ўринни эгаллаганини эшитганмисиз? Ҳозир дастамизнинг «харидор»лари кўп. Турли тадбирларда баҳоли-қудрат қатнашиб, маблағ топишяпти. Булар — ютуқларимиз.

Шунингдек, муаммолар ҳам йўқ эмас.

Университет ҳудудидаги бир неча бўш хоналарни ўз тасарруфимизга олиб, кичик корхона ёки цехлар очмоқчи эдик. Аммо савдомиз «пишмай» турибди-да. Шунга туман ёки шаҳар «Камолот»и аралашса, аниқроғи йўл-йўриқ кўрсатса, ишларимиз янада зўр юришарди...

ТОШГА ЎЙИЛГАН НАҚШ

• Назокат ҚУНДУЗОВА, 306-мактаб-лицейдаги «Камолот» жамоатчилик марказининг раиси:

— Ғояларни амалга ошириш учун энг мос масканлар бу — мактаб ва лицейлардир. Чунки, мактаб даврида болалар дунёқараши шаклланади. Шуни ҳисобга олиб, «Камолот» ўз ишларини айниқса мактаб ва ўқув юртларида фаоллаштириши зарур. «Ёшликда олинган билим тошга ўйилган нақш кабидир», деган нақл бор. Ўз ишларимизда доимо «Камолот»нинг мададини ҳис этиш албатта, қувонарлидир. Шу билан бирга алоҳида таъкидлаш керак: жамғарманинг олдида ҳали улкан вазифалар турибди!

Жамғарма фаолиятидан

ҚИЗИҚАРЛИ РЕЖАЛАР

• Аъзам НОРТОЕВ, Миробод туманидаги 110-мактаб ўқувчиси:

— «Камолот» бизга нима берар-кин?» — деб кутиб юриш тўғри эмас. Шунинг учун биз шу йилнинг сентябрь ойида мактаб етакчиларининг «Турон» жамиятини тузган эдик. Бу ишимизни «Камолот» жамғармаси самимий қўллаб-қувватлади. Жамиятимизнинг мақсади нима? У ёшлар ҳаётининг барча жабҳаларини қамраб олувчи 17 та департаментдан иборат. Ўтган қисқа давр ичида «Камолот» билан ҳамкорликда анча-мунча режаларимизни амалга оширдик. Масалан, халқаро Рерихлар ҳаракати, «Болаларни асранг», «Сорос» ва «Коунерпарт — Консорциум» халқаро жамғармалари билан дастлабки алоқаларни йўлга қўйдик. «Булар қандай ташкилотлар бўлди?» дейсизми. Келинг, яхшиси бу ҳақда кейинроқ батафсил ҳикоя қиламиз. Асосийси — улкан ишларимиз эндигина бошланяпти. Олдинда эса қизиқарли режаларимиз кўп.

ИШОНЧЛИ ҲАМКОР ТОПДИК

• Шуҳрат ҚОДИРОВ, Акмал Икромов туманидаги «Катта Қаъни» маҳалла фуқаролар йиғинининг ёшлар билан ишлаш кенгаши аъзоси:

— Маҳалламизда «Камолот» билан яқиндан ҳамкорлик бошлангунга қадар ҳам ёшлар ҳаётига оид қатор ишлар амалга оширилган эди. Шу ўринда бу борадаги тўртта йўналишни алоҳида кўрсатиб ўтмоқчиман:

1. Маҳалла — мактаб ҳамкорлиги.
2. Ёшларни иш билан таъминлаш.
3. Спортни кенг тарғиб этиш.
4. Ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлаш.

Ана шундай йўналишлар бўйича фаол иш олиб борилганлиги туфайли маҳалламиз барча кўрсаткичлар бўйича пойтахтда энг намунали деб, шунингдек, республика миқёсида ҳам энг яхши маҳаллалар сирасидан деб топилди. Эндиликда эса бизга ҳамфикр бўлган «Камолот» жамғармаси билан яқиндан ҳамкорликни бошладик. «Камолот» жамғармаси бизнинг «Маҳаллачи» футбол клубларимизга ёрдам тариқасида 50 минг сўмдан кўпроқ маблағ сарфлаб, спорт кийимларини тақдим этди. Жамғарма футбол клубимизни доимий ҳомийликка олганлиги сабабли жамоа номи «Камолот» деб ўзгартирилди. Бундай эътибордан албатта, бутун маҳалла аҳли хурсанд бўлмоқда. Келгусида ҳам «Камолот» билан биргаликда амалга ошириладиган ишларимиз кўп. Маҳалламиз ҳудудида ўз стадионимиз бўлишини азалдан орзу қилар эдик. «Камолот» жамғармаси Тошкент шаҳар бўлимининг раҳбарияти, биз ҳашар йўли билан қурилишни бошлаган заҳотиёқ, ёрдам қўлини чўзажакларини билдирдилар. Ҳа, бу — шунчаки қуруқ ваъда эмас. Энг муҳими ана шунда!

НИМА? ҚАЧОН? ҚАЕРДА?

Юнусобод туманидаги мактаб, лицей ва коллежларда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури доирасидаги семинарлар бўлиб ўтди. Республика Олий Мажлиси котибиятининг вакиллари, «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази, «Камолот» жамғарма вакиллари қатнашган бу анжуманлар қизғин савол-жавоблар руҳида ўтиб, ўқувчиларда катта таассурот қолдирди.

«Қонунни биласизми?» Ҳуқуқий билимларни янада чуқурлаштиришга қаратилган янги танлов ташкилотчилари ана шундай савол билан мамлакатимиз мактабларининг юқори синф ўқувчиларига мурожаат қилдилар. Танлов «Камолот» республика ёшлар жамғармасининг ташаббуси билан Республика Олий суди, Ички ишлар, Адлия, Халқ таълими вазирликлари, шунингдек, Телерадиокомпания билан ҳамкорликда ўтказилмоқда.

Викториналар тарзида ўтказиладиган танловнинг биринчи босқичи мактабларда бошланди, сўнгра туманлар ва вилоятлар миқёсида ўтади. Танлов келгуси йилнинг май ойида республика босқичи якунларини чиқариш билан ниҳоясига етади.

* * *

Яна битта танлов: «Камолот» жамғармасининг республика бошқаруви, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги «Қувноқлар ва зукколар» мусобақасини ўтказиш ҳақида қўшма қарор қабул қилдилар. Қувноқлар баҳси январь ойида вилоятларда бошланади. Чемпионатнинг финал баҳси одатдагидек пойтахтда, энг қувноқ ва топағонлар ўртасида ўтказилади.

* * *

Жамғарманинг Юнусобод туман бўлими қўшимча таълим мажмуаси ва шаҳар «КРИДИ» клуби (ногирон болаларнинг ота-оналари клуби) ҳамкорликда «Қуёшга интилиб» деб номланган қўшма дастурни имзолаганлар. Унга кўра, дастлабки тадбир «Семурғ» соғломлаштириш оромгоҳида уюштирилди. Уч кун давомида ногирон болалар учун турли хайрия тадбирлари бўлиб ўтди. «Юлдузча» болалар гуруҳи уларнинг хизматида бўлди. Тадбирга «Бешёғоч», «Берингер Ингельхайм», «Нестле», «Ўзмаком» фирмалари, шунингдек, «Экосан» халқаро жамғармаси ҳомийлик қилди.

* * *

Антонина Хлебушкина номидаги болалар меҳрибонлик уйида болалар ва ўсмирларнинг «Турон» ташкилоти фаоллари билан учрашув ўтказилди.

* * *

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институтининг спорт залида «Камолот» ҳомийлигида миллий кураш бўйича шаҳар биринчилиги мусобақаси бўлиб ўтди.

* * *

Айни кунларда жамғарманинг барча туман бўлимларида жамоатчилик марказлари раисларининг ўқув семинарлари бўлиб ўтмоқда.

* * *

Янги йил эшик қоқмоқда! Одатдагидек, «Камолот» раҳбарлигида шаҳримиздаги кўплаб майдонлар, томошагоҳлар ва мактабларда Янги йил сеҳрли байрам дастурлари тайёрланмоқда. Масалан, биргина Миробод туманидаги тўртта Арча даврасида, шунингдек, барча мактабларда ҳам «Камолот» иштирокида тадбирлар бўлиб ўтади.

Менга сўз беринг!

БУ — ЛОҚАЙДЛИК-КУ!

• Бекмурод САТТОРОВ, Тошкент давлат жаҳон тиллари университети, инглиз тили факультетидаги «Камолот» жамоатчилик марказининг раиси:

— Минбардаги одам «Камолот»нинг мақсад ва йўналишлари ҳақида гапириб, ёшларни бу ерга тўплашнинг сабабини тушунтиряпти. Лекин буни ким тинглаб, тушуняпти. Мана, шунча гаплардан сўнг залдан бир қоғоз узатишди. Ўқийман: «Камолот»га аъзо бўлиш учун кимга мурожаат қилишимиз керак?» Ана, кўрдингизми? Э, қойилe! Шунча гапни кимга гапирдик ўзи? Ахир ҳозиргина «Камолот»га аъзолик йўқ, фақат жамғарма билан ҳамкорликда ишлаш мумкин», деб батафсил тушунтиргандик-ку? Умуман, лоқайдлигимизнинг сабаби нимада? Ҳамма саъй-ҳаракатлар биз, ёшларнинг пухта билим олиш, келгусида ҳаётда муносиб ўрин эгаллашимиз учун бўляпти. Биз ҳам бундай эътиборга муносиб бўлишимиз лозим. Азиз тенгдошлар, келинг, бебаҳо ёшликнинг бир дақиқасини ҳам беҳуда ўтказмайлик!

Саҳифани «Тошкент оқшоми» мухбири Бахтиёр ҲАЙДАРОВ тайёрлади.

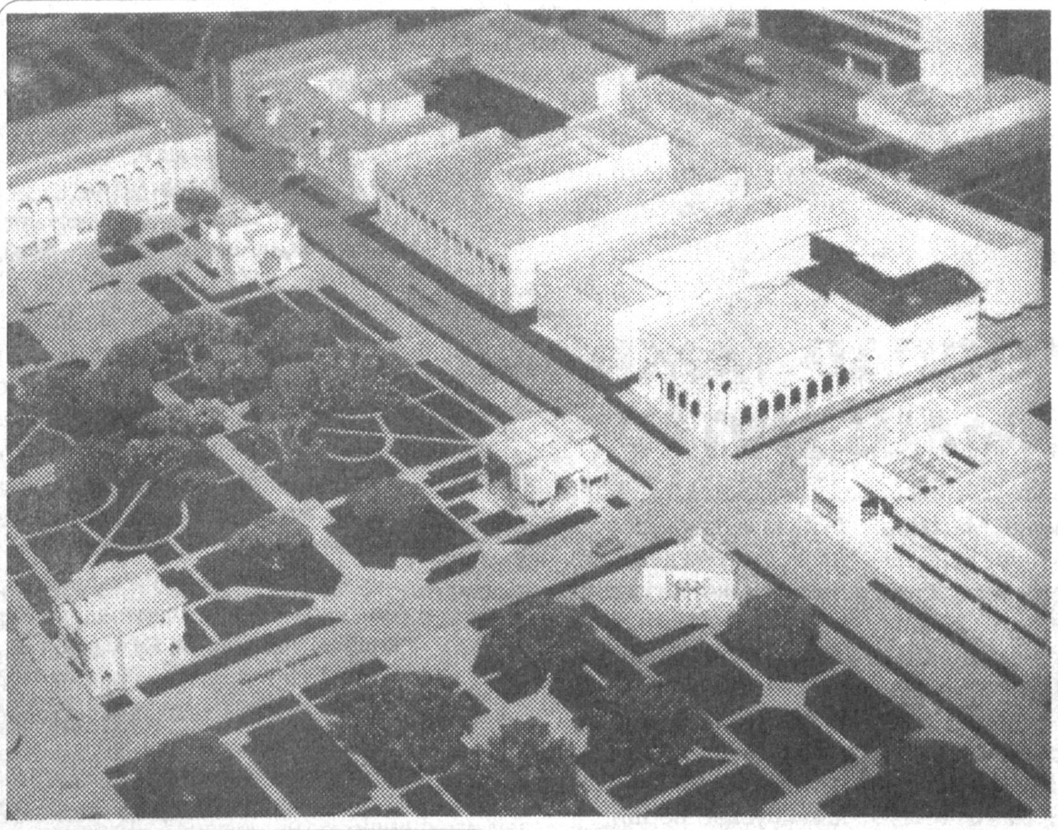

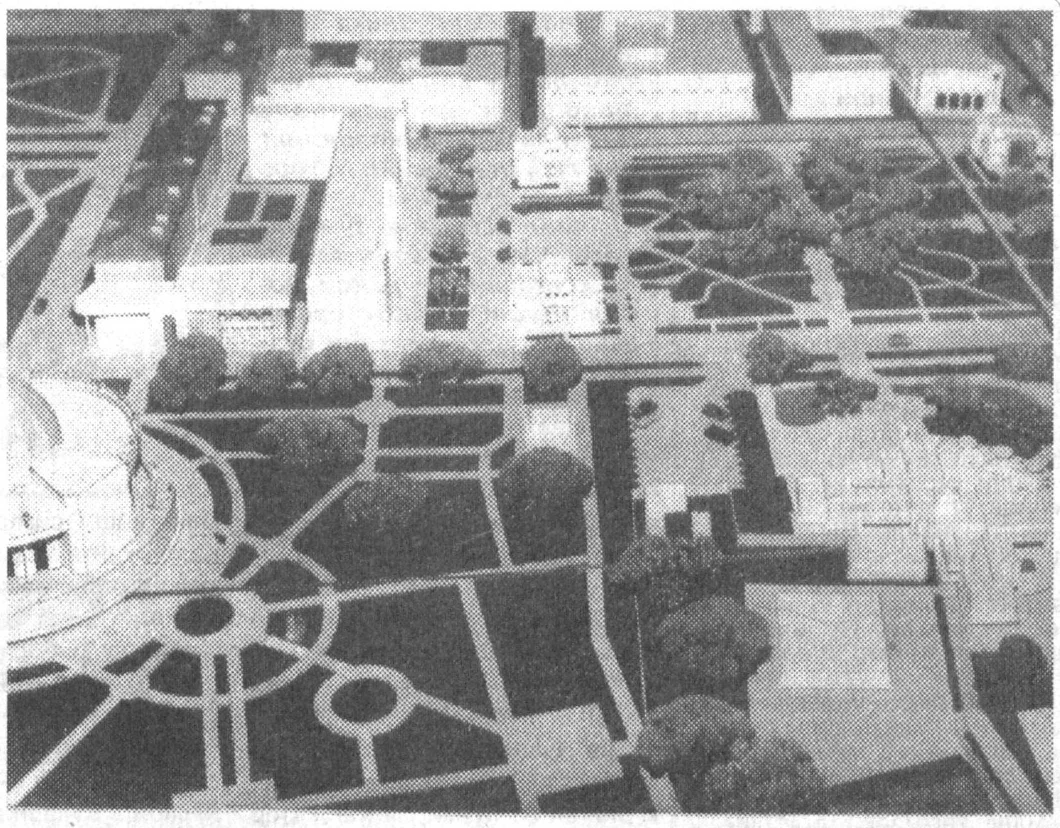

Келажакка юз тутган шаҳар

«САЙИЛГОҲ»НИНГ ЯНГИ ЖАМОЛИ

Ҳамшаҳарларимиз пойтахт марказидаги эски ва кўримсиз бинолар бузилиб текисланаётганлиги, янги иншоотлар учун ҳандақлар қазишга киришилганлигини кузатар эканлар, ўзлари учун севимли бўлиб қолган ушбу «Сайилгоҳ» кўчаси келгусида қандай қиёфа кашф этади деган ўйга боришлари табиий.

Бу ўринда шуни алоҳида таъкидламоқчимизки, яна кўп ўтмай — насиб этса 1998 йилнинг 1 сентябридан бошлаб ушбу кўча бўйлаб яна сайр қилиш имконияти туғилади. Аммо бу пайтда «Сайилгоҳ» мутлақо ўзгача жамолга эга бўлади.

Меъморчилик ва шаҳарсозлик бош бошқармасининг устахоналаридан бирида лойиҳа бош меъмори Абдуқаҳҳор Турдиев бошчилигидаги жамоа Тошкент марказидаги бу ерда қад ростлайдиган иншоотлар ва сайр қилинадиган яшил ҳудуд лойиҳасини қиёмига етказмоқдалар. Матбуотчилар, Сулаймонова, Шароф Рашидов кўчалари ва Амир Темур хиёбони оралиғидаги ушбу жой эртанги кунда қандай қиёфага эга бўлади? Энг аввало Матбуотчилар кўчаси ёнида 3 та янги бино қад ростлашини айтиш лозим. Уларнинг биринчи қаватларида супермаркетлар бўлиши кўзда тутиляпти. Биноларнинг иккинчи ва учинчи қаватлари эса турли фирма ва компаниялар, ваколатхоналар идоралари учун берилиши мумкин.

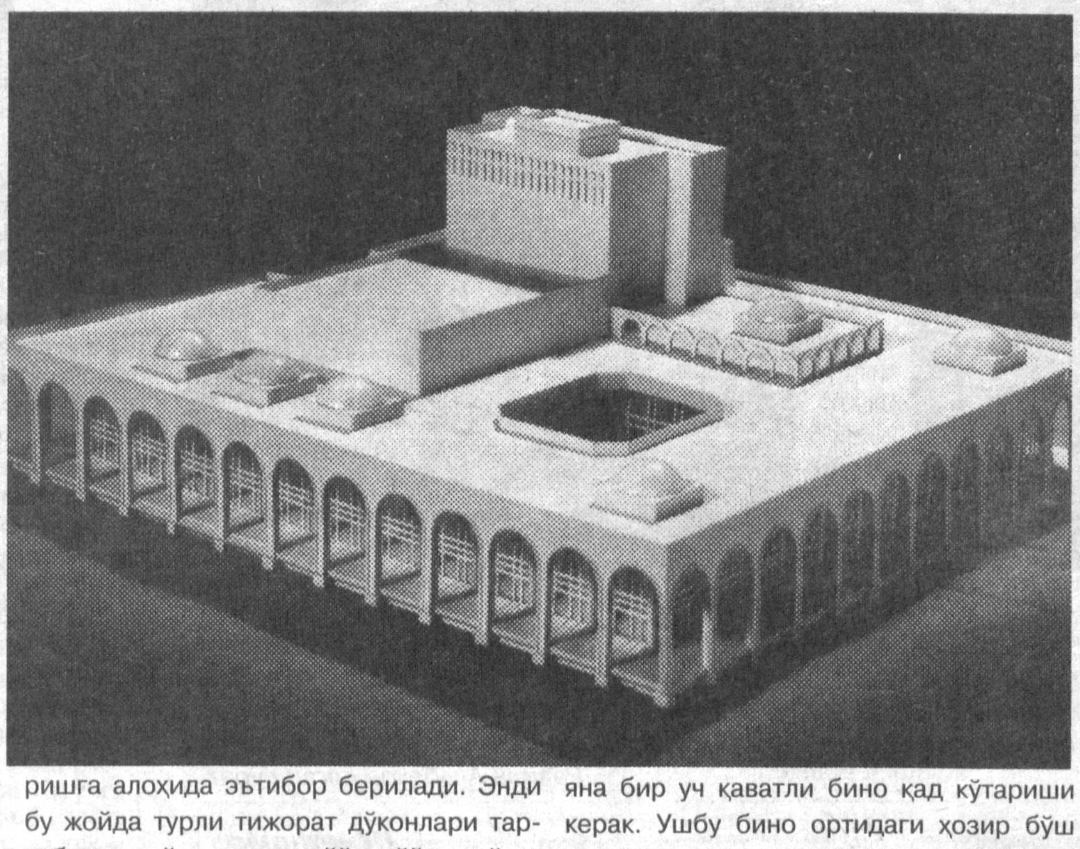

«Сайилгоҳ» кўчаси атрофларини кўкаламзорлаштириш ва ободонлаштиришга алоҳида эътибор берилади. Энди бу жойда турли тижорат дўконлари тартибсиз жойлашишига йўл қўйилмайди. Аксинча сайр қилувчилар учун кенг ва қулай йўлкалар яшил хиёбонлар орқали ўтади.

Ҳозирги Адлия вазирлиги ва Тошкент давлат юридик институти бинолари лойиҳага биноан сақлаб қолинади. Тошкент давлат юридик институти ўнг томонида яна бир уч қаватли бино қад кўтариши керак. Ушбу бино ортидаги ҳозир бўш турган жойда саҳнали майдонча бўлади. Улар ёнида эса ёз кунлари мўътадил ҳаво бўлишига кўмаклашувчи фавворалар отилиб туради.

«Зарафшон» ресторани яқинида бир-бирига қарама-қарши жойлашадиган иккита мўъжазгина қаҳвахона қурилиши режаланмоқда. Уларнинг ҳар бири қиш пайтида бир йўла 50 кишига хизмат кўрсатишга, ёзги пайтда бино ёнидаги очиқ майдончаларда юз нафар киши бир пиёла чой устида ҳордиқ чиқаришга мўлжалланган. Уларнинг меъморий ечими ўзига хослиги билан ажралиб туради. Бунда Шарқ меъморчилиги анъаналари ва бугунги шаҳарсозлик ютуқлари уйғунлашган бўлади.

Собиқ «Истиқлол» автомобиль бекати ўрнида қарийб уч юз кишига хизмат кўрсатадиган яна бир миллий ва Европа таомлари емакхонаси қурилиши кўзда тутилмоқда. Умумий овқатланиш мажмуаси ёнида эса иккита мўъжазгина сунъий кўлча ҳам барпо этилади.

Кўп ўтмай Горький номидаги рус академик драма театри ҳам ғоят муҳташам янги бинога эга бўлади. У ўзининг жуда ноёб меъморий ечими билан бу ердаги бинолар ичида кўзга ташланади.

«Сайилгоҳ» келгусида ўз номи билан тошкентликлар ва пойтахтимиз меҳмонлари сайр қиладиган, мириқиб ҳордиқ чиқарадиган энг хушманзара, кўркам жойга айланиши шубҳасиз. Бу ерни қайта қуриш ва обод қилиш ишлари кун сайин жадаллашиб бормоқда.

СУРАТЛАРДА: «Сайилгоҳ»нинг эртанги куниги жамоли шундай қиёфага эга бўлади; М. Горький номидаги рус академик драма театрининг янги биноси лойиҳаси (пастда).

Рашид Галиев олган суратлар.

Ҳамкорлик

ТЕМИР ЙЎЛЛАР ОРҚАЛИ ЖАҲОНГА

Ўзбекистоннинг хорижий давлатлар билан темир йўл алоқалари ҳам ривожланиб бормоқда. «Ўзбекистон темир йўллари» давлат ҳиссадорлик компанияси денгиз ва океан сувларидан йироқда бўлган мамлакатимизнинг жаҳон давлатлари билан транспорт алоқаларини йўлга қўйишида кўпгина ишларни амалга оширмоқда. Шулар хусусида биз компаниянинг халқаро муносабатлар хизмати раҳбари ўринбосари Наврўз Эркинов билан суҳбатлашдик.

— «Ўзбекистон темир йўллари» компаниясининг халқаро алоқалари тўғрисида гапириб берсангиз.

— 1996 йилдан бери «Ўзбекистон темир йўллари» компанияси — темир йўллар ҳамдўстлиги ташкилоти аъзосидир. Бу ташкилотга Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ва хорижнинг 30 дан ортиқ давлатлари аъзодир.

Бу нуфузли халқаро ташкилот мазкур ҳамдўстликка кирувчи мамлакатлар орасидаги муносабатларни мувофиқлаштириб, умумий темир йўл иши жараёнини ташкил этишда муҳим роль ўйнайди. Унинг қароргоҳи Варшава шаҳрида жойлашгандир. Шунингдек, «Ўзбекистон темир йўллари» компанияси Париждаги Халқаро темир йўллар Иттифоқи билан ҳам бевосита алоқалар ўрнатган. Бу Иттифоққа 100 дан ортиқ мамлакат аъзодир. Мутахассисларимиз Темир йўллар иттифоқи ҳомийлигида Европа мамлакатларида ўз малакаларини ошириб келмоқдалар.

— Ўзбекистон темир йўлларини жаҳон талаблари даражасига олиб чиқиш учун албатта, катта маблағ зарур. Бу борада компания бугунги кунда қайси давлат ёки банклар билан ҳамкорлик қилмоқда?

— Давлат ҳиссадорлик компаниямиз халқаро банклар билан ҳам мустаҳкам алоқалар ўрнатган. Жумладан, қароргоҳи Лондон шаҳрида жойлашган Европа тикланиш ва тараққиёт банки вакиллари билан темир йўлни умумий ривожлантириш соҳасидаги сармоялар масаласида музокаралар олиб борилмоқда. Бу масалаларнинг ижобий ҳал бўлишига ишончимиз комил.

Қароргоҳи Филиппиннинг Манила шаҳрида жойлашган Осиё тараққиёт банки билан олиб борилаётган музокараларда ушбу банк сармояларини темир йўлларнинг поездлар ҳаракати амалга оширилган устки қисмини таъмирлашга сарфлаш масаласи кўрилмоқда ва бу ҳам ҳал бўлиш арафасида турибди. Шунингдек, Япониянинг ҳукумат ёрдами жамғармаси Ўзбекистонда темир йўл йўловчиларини ташувчи вагонларни капитал таъмирловчи ва келажакда янги вагонлар ясовчи завод қурилишини ўз сармояси билан таъминлади. Ушбу завод қурилиши яқинда бошланади. Яна шу жамғарма ҳисобидан келажакда электровоз ремонти заводини қуришда сармоя билан таъминлаш масаласи ҳам кўриб чиқилмоқда.

— Маълумки, компаниянгиз Европа Иттифоқининг Трасека лойиҳаси бўйича иш олиб боряпти. Шулар ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Европа ҳамжамиятининг муҳим лойиҳаларидан бири — Трасека лойиҳасидир. Бу лойиҳа Марказий Осиё мамлакатларини Кавказ орқали Европа билан транспорт алоқаларини ривожлантиришда ва мамлакатлар орасидаги маданий ҳамда иқтисодий жараёнларни ривожлантиришда катта ўрин тутади. Трасека мутахассислари Марказий Осиё ва Кавказ темир йўлларининг ривожида ўз маслаҳатлари ва амалий ёрдамлари билан ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Бу ташкилот ҳам темир йўл мутахассисларининг малакаларини оширишда замон талаблари даражасига жавоб бера оладиган илмий даргоҳларида ўқитиш имкониятини яратиб беради.

Ҳозирда ва келажакда Трасека лойиҳаси бўйича темир йўллар орқали контейнерларда юк ташиш, ҳаракат жараёнларини автоматлаштириш, йўл таннархи масалаларини қайта кўриш ва бошқа бир қанча муҳим ишларни амалга ошириш режалаштирилган.

— «Ўзбекистон темир йўллар» компанияси Буюк ипак йўли йўналиши бўйича ҳам темир йўл алоқаларини йўлга қўйганми?

— Буюк ипак йўли орқали ўтадиган транспорт йўлакларини ўрганиш ва улардан фойдаланишда мутахассисларимиз кўпгина ютуқларга эришганлар. Жумладан, Ўзбекистон, Туркманистон, Озарбайжон, Грузия йўналиши бўйича олиб борилган ишларимизнинг ижобий натижаси сифатида биз 1996 йил якуни бўйича республикамизнинг 100 минг тонна импорт ва экспорт маҳсулотларининг ташилишини мисол қилиб келтиришимиз мумкин. 1996 йил май ойида ишга туширилган Серахс-Машҳад йўналишида олиб борилган ишлар Эрон темир йўллари орқали юкларни Туркиядан Ўрта ер денгизига ва Эроннинг Бандар Аббос портидан Форс кўрфази ва Жанубий-Шарқий Осиё мамлакатларига олиб бориш имкониятини туғдиради.

Ҳозирги вақтда Қозоғистон Республикаси орқали Хитойнинг Алашанкао темир йўл бекатидан Ян Йунган, Шанхай портларигача юк ташиш имкониятлари мавжуддир. Бу имконият Япония, Корея ва Жанубий-Шарқий Осиё мамлакатлари билан алоқалар ўрнатишда муҳим аҳамиятга эгадир.

Отабек ДАВРОНБЕКОВ суҳбатлашди.

Маънавият

МУТОЛАА ЗАМОН ТАНЛАМАЙДИ

Ҳозирги вақтда кишиларнинг китобга, мутолаага бўлган муносабати ўзгаргани хусусида «Одамлар китоб ўқимай қўйди» дейдиганлар ҳам йўқ эмас. Аслида шундайми? Ёки китоб ўқиляпти-ю, фақат мутолаага бўлган муносабат ҳозирда бошқачами? Бу ҳақда Ўзбекистон «Китобхон» жамиятининг раиси Баҳром Исмоилов билан суҳбатлашдик.

— Бугунги кунда одамлар китоб ўқимай қўйди, деган гапга қўшиласизми?

— Кимки бундай хулосага келиши учун бирон нимага асосланиши керак. Тўғри, бугунги кунда шаҳримиздаги китоб дўконлари фаолиятида ўзгаришлар содир бўлди. Хусусан Тошкентда давлат консерваторияси рўпарасидаги китоб дўкони бошқа ташкилотга бериб юборилди. «Беруний» метроси яқинидаги китоб дўконининг ярмида маиший хизмат соҳаси ишлай бошлади ва ҳоказо. Аммо шу пайтнинг ўзида шаҳримиз кўчаларида китоб билан савдо қилувчилар кўпайди. Уларни бозорларда ҳам учратиш мумкин. Демак, китоблар сотилмоқда, мутолаа тўхтаб қолгани йўқ. Фақат китобга бўлган муносабат ўзгарган, холос. Энди бекор қолганда, зерикканда ўқийдиганлар ёки хона безаги сифатида жавонга териб қўйишни ёқтирадиганлар китоб сотиб олмайди. Ҳақиқий мутолаасеварлар эса ҳануз китоб ўқишни ташламади. Тўғри, айрим китоблар нисбатан қиммат, аммо улар бошқа нарсаларга нисбатан арзон-ку! Шундай экан, одамлар китоб ўқимай қўйди, деган гап менимча, тўғри эмас. Акс ҳолда айрим китоблар, масалан, таниқли ёзувчи Тоҳир Маликнинг «Шайтанат» каби асарларга талабгорлар бу қадар кўп бўлмасди.

— Дарвоқе, «Шайтанат» ҳақида. Бугунги кунда ҳақиқатан ҳам бу каби саргузашт асарлар, чунончи, ёзувчи Саид Равшаннинг ички ишлар хизмати ходимлари ҳаёти ҳақидаги қиссалари, инглиз ёзувчиси Жеймс Хедли Чейзнинг ур-сур мазмунидаги таржима қилинган романлари ихлосмандлари кўпайди. Бу ҳол инсон маънавиятини юксалтирадиган, уни ҳаёт ҳақида мушоҳада этишга ундайдиган фалсафий, бадиий асарлардан узоқлашишга олиб келмайдими?

— Сиз юқорида келтирган мавзудаги бир қанча асарлар кўпроқ пул ишлаш мақсадида босилган деган фикрлар ҳам йўқ эмас. Эҳтимол шундайдир. Чунки улар енгил ўқилиши сабаб ихлосмандлари ҳам кўп бўлади. Демак, даромади ҳам ёмон эмас. Моддий манфаатдорлик келтирадиган бундай асарларни вақти-вақти билан босиб туриш керак. Аммо бундай китоблар сирасига мен «Шайтанат» асарини қўшмаган бўлардим. Назаримда у кўпроқ ёшлар учун мўлжаллангандай. «Шайтанат» ёш китобсеварни ҳаётда турли тоифа одамлар борлигига, эзгулик билан қабиҳликни фарқлашга, ёмонлик барибир инсонни фа-

локатга олиб боришига ўргатади. Демак, бу асарнинг қиммати тарбиявий аҳамиятида. Қолаверса бугунги кунда бадиий жиҳатдан пухта асарлар ҳам чиқарилмоқда. Улар сирасига таниқли ёзувчи Омон Мухтор романлари, эл билган шоирларнинг бир қанча назмий асарларини киритиш мумкин.

— Мутолаага ташналикни қондириш учун китоб сотиб олиш шартми, ахир шаҳримизда бир қанча кутубхоналар ишлаб турибди-ку?

— Тан олиш керак, ҳозирда кутубхоналаримиз аввалгидек гавжум эмас. Бунинг сабаби шундаки, бундай гўшалар аҳволи ачинарли эди, истаган китобингизни тополмасдингиз, китобларни сақлаш шароитлари талабга жавоб бермасди. Натижада ҳатто айрим мутолаасеварлар ҳам бундай даргоҳлардан оёқ узиб кетишди. Мана ҳозирда кўпгина кутубхоналаримиз таъмирдан чиқарилмоқда. Улар яна одамлар билан гавжумлашса ажабмас. Шу ўринда мактаб кутубхоналари ҳақида ҳам гапириб ўтмоқчиман, улар фақат мактаб ўқувчилари учун хизмат қилиши керак эмас. Ҳолбуки бу кутубхоналардаги китоблар чанг остида ётганида ён-атрофдаги аҳоли беш-олти бекат наридаги туман кутубхонасига бориши тўғрими? Айтмоқчиманки, мактаб кутубхоналаридан аҳоли ҳам фойдаланишини йўлга қўйиш лозим.

— Ҳозирги пайтдаги китоб тарғиботидан кўнглингиз тўладими?

— «Китобхон» жамиятининг асосий вазифаларидан бири янги чиққан нашрларни тарғибот қилишдир. Бу борада муайян ишлар олиб боriляпти. Лекин ҳозирча талаб даражасида эмас. Бу иш китоб савдоси тармоқларида ҳам олиб борилиши керак. Айрим китоб дўконларида буни учратмайсиз: китоблар пештахталарга пала-партиш терилган, сотувчи сиз истаган китобни топиб беролмайди ва ҳоказо. Аммо Алишер Навоий номли театр яқинидаги «Шарқ зиёкори», Навоий кўчасидаги «Жавоҳир» дўконлари бундан мустасно. Мен Наманганга борганимда катта ва бой китоб дўконини кўриб ҳавасим келганди. Яна бир гап: авваллари Ўзбекистон телевидениесида китоб тарғиботига бағишланган кўрсатув бўларди, адашмасам номи «Китоб жавони» эди. Менимча, уни бугунги кунда яна тиклаш керак.

— Бугунги кунда «Китобхон» жамияти қандай китобларни тарғиб этмоқда, ўзингиз қайси асарларни ўқишни тавсия қилардингиз?

— Аввало бугун фалон китобни, эртага бошқа бир китобни ўқинг, дейиш нотўғри. Китоб замон танламаслиги, ҳар қандай даврда ҳам маънавий озуқа манбаи бўлиши лозим. Шундай бўлса ҳам айтишим лозим, бугунги кунда «Китобхон» жамияти тарихимиз ва адабиётимизнинг забардаст намояндаларидан Абдулҳамид Сулаймон Чўлпон, Абдурауф Фитрат, Беҳбудий, Абдулла Авлоний, Абдулла Қодирий асарларини тарғиб этишни лозим деб билади. Шахсан мен ҳозирда китобхонларга тарихий-бадиий асарларни кўпроқ мутолаа этишни тавсия қилган бўлардим. Чунки бундай китоблар инсонни янгича фикрлашга, тарихий воқеалар, шахслар ҳақида чуқур мулоҳаза қилишга, эртанги кунга ишонч кўзи билан қарашга ундайди. Бу фазилатлар эса бугунги кунда жуда муҳим.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ суҳбатлашди.

Анжуманлар

ТЎҒРИ ОВҚАТЛАНИШ — СОҒЛИК ГАРОВИ

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли Тошкент шифокорлар малакасини ошириш институтида болалар овқатларини ишлаб чиқарувчи «Нестле» корпорацияси ҳомийлигида «Болалар ва аёллардаги камқонлик ва клиник трансфузиология масалалари» мавзуида илмий-амалий анжуман ўтказилди.

Унда республикамизда, жумладан аёллар ва болалар орасида учраб тураётган камқонлик касаллиги, унинг турлари ҳамда касалликнинг олдини олиш ва даволаш борасида олиб борилаётган ишлар юзасидан фикр-мулоҳазалар билдирилди. Республикамизнинг турли вилоятларидан келган анжуман иштирокчилари «Камқонлик ва экология муаммолари», «Нестле» корпорациясининг маҳсулотлари ва болалардаги анемия муаммолари» сингари мавзуларда фикр алмашдилар.

— Ҳозирги кунда республикамизда камқонлик хасталиги афсуски учраб турибди, — дейди Тошкент шифокорлар малакасини ошириш институти болалар ошқозон-ичак касалликлари бўлими бошлиғи Абдуқодир Тўраев. — Агарда туғиш ёшидаги аёллар ва болалар овқатланиш тартибига риоя қилсалар ўйлайманки, хасталик келиб чиқишининг олди олинган бўлади. Шу билан биргаликда бола гўдаклигида она сути билан боқилса ҳам камқонлик касаллигига деярли чалинмайди. Чунки бола она сути орқали микроэлементларнинг 70 фоизини олади. Сигир сути орқали эса бор-йўғи 30 фоиз микроэлементларни олиши мумкин.

Наргиза ПИРНАЗАРОВА.

Саломатлик

ДОРИЛАР — ИМТИЁЗЛИ РАВИШДА

1998 йилнинг 1 январидан бошлаб дори-дармон воситаларини имтиёзли тариф бўйича сотишнинг янги тартиби белгиланди.

«Дори-дармон» давлат акциядорлик жамиятидан хабар қилишларича Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 2 декабридаги 532-сонли қарорига мувофиқ эндиликда онкологик, эндокринологик, руҳий хасталикларга, сил, мохов, СПИД касаллигига чалинган ҳамда юрак клапанини протезлаш ва аъзоларни кўчириб ўтказиш бўйича операцияларни ўтказган шахслар шифокор рецептини кўрсатиб дориларни бепул олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Шифокор рецептига мувофиқ четдан парваришга муҳтож бўлган ёлғиз пенсионерлар; меҳнат фронтининг қатнашчилари (1941-1945 йиллар даври); 1941-1945 йиллардаги уруш қатнашчилари ва ногиронлари, шунингдек, уларга тенглаштирилган шахслар; Чернобиль атом электростанцияси фалокатини тугатишда қатнашган шахслардан ногирон бўлганлар; байналмилалчи-жангчилар ҳам худди шундай имтиёздан фойдаланадилар.

Мулкчилик шаклидан қатъи назар ва тиббий дори-дармон воситаларини сотиш билан шуғулланадиган барча савдо корхоналари касалларни зарур дорилар билан ўз вақтида таъминлашлари кераклиги кўрсатиб ўтилган 1994 йилнинг 6 августдаги 404-сонли қарор ўз кучини сақлаб қолади. Бепул тарқатилган дори-дармонлар учун маблағлар туманлар соғлиқни сақлаш бўлимлари орқали уларнинг савдо ташкилотлари билан тегишли шартномаларни имзолашлари йўли билан қопланади.

Юрган дарё

ЕВРОПА ЙЎЛЛАРИДА БЎЛСАНГИЗ...

Машойихлар: «Кез дунёни, кўр Кўнёни», дейишади. Кўҳна ўгитларда ёзилишича, сафардан бешта фойда бор экан. Шулардан бири — илм-ҳунар ўрганиш, тажриба орттиришдир. Суҳбатдошимиз Б. Норхўжаев — Тошкент шаҳар ҳокимлигининг масъул ходими. У киши яқинда Европа мамлакатлари бўйлаб хизмат сафарида бўлиб қайтгач, ўз таассуротларини бизга сўзлаб бердилар. Барибир, минг марта эшитгандан кўра бир марта кўрган яхши-да. Дилда эса ўзгача орзулар: Ўзбекистонимиз ҳам иншоолло ўшандай тараққиётга эришади. Бунинг учун қизғин саъй-ҳаракатлар бўляпти. Мана, кўпгина етук мутахассисларимиз хориждан илғор тажрибалар ўрганиб қайтяптилар. Замонавий технологиялар ишлаб чиқаришга жорий этилмоқда. Буларнинг хайрли натижалари эртага кўринади, албатта!

— Германия шаҳарларини ўзаро боғловчи «автобан» деб номланган йўлдан боряпмиз. Ўқдай тўғри, ойнадай силлиқ. Катта тезликда елаётган машина деярли «қилт» этмайди. Бу йўлда тезлик чекланмаган. Тўхтаб, бировлардан йўлни сўраб-суриштиришга ҳам ҳожат йўқ. Ҳар 500 метрда йўл четидаги кўрсаткичларда ҳамма маълумотлар ёзиб қўйилган, исталган манзилни осонгина топиб бораверасиз. Ҳар 20—25 километрда, йўл четида дам олиш учун махсус «қўналға»лар қурилган. Унда барча қулайликлар муҳайё этилган. Ўриндиқларда ҳордиқ чиқариб, истасангиз, тамадди қилиб, яна йўлда давом этаверасиз. Аммо бундай жойларда бирорта хизматчи ёки қоровулни учратмадик.

— Демак, бундай қаровчисиз бекатларда тозалик ҳам «ўзига яраша» бўлса керак-да?

— Асло. Ерда ётган бирорта қоғоз парчасига ҳам кўзингиз тушмайди. Бунинг учун махсус ахлат қутилари қўйилган. Умуман, уларда «қон билан кирган» тарбия шундай: тозалик ва тартиб сақланиши учун ҳеч қандай назоратчининг кераги йўқ. Ҳамма ўз-ўзига масъул, вассалом.

Бир қанча Европа мамлакатларида Шенген битимига амал қилинади. Люксембургдаги Шенген деган жойда имзоланган бу битимга кўра, унга аъзо мамлакатларнинг фуқаролари энг юксак сифатли йўллар бўйлаб визасиз бориб келиш ҳуқуқига эга. Бу битим Германия, Франция, Голландия, Бельгия, Испания, Португалия ва Люксембург давлатлари ўртасида тузилган. Яқинда унга Италия ҳам аъзо бўлди. Бу давлат аъзоликка кириш ҳақидаги аризани 1984 йилда берган экан. Бу битимга кириш учун йўллар ва хизмат кўрсатиш соҳасида жуда жиддий талабларга жавоб бера олиши керак. Биз «автобан» бўйлаб Германиядан Бельгияга соатига 180 километр тезлик билан ўтдик...

— Катта йўлларни вақти-вақти билан таъмирлаб туриш керак. Европа йўлларида ҳам таъмирлаш кетаётган жойларни учратдингизми?

— Ҳа, йўлларда таъмирланаётган жойлар ҳам бор. Бошдан-охиригача қатор қизил чироқлар ёниб туради. Йўллардаги «ямоқ» солинган жойларни биласиз: ўша жой кўпинча чўкади ёки дўппайиб, машина сапчиб кетадиган ҳолга келади. Бу — биз кўниккан манзара. Лекин Европа йўлларида «ямоқ» ўрни мутлақо сезилмас экан. Замонавий технология, ишга юксак муносабат ва катта маҳоратдан дарак бу. Ана шундай таъмир кетаётган жойларда тезликни соатига 120 километрдан оширмаслик ҳақида белгилар ўрнатилган.

— Йўлларда полициячи ёки ДАН ходими кўринмайди, дедингиз. Хўш, унда белгига қарамасдан, тезликни ошириб кетаверса бўларкан-да?

— Йўқ. Аввало одамлар қаердаки «мумкин эмас», дейилган бўлса, ўша «тўсиқ»дан ўтмасликка ҳаракат қиладилар. Мабодо ўтсангиз ҳам аччиқ натижасини узоқ кутмайсиз: эртасигаёқ қоидани бузганлигингиз учун столингиз устида жарима қоғозини кўрасиз...

— Қандай қилиб? Ҳеч ким кўрмаган бўлса?

— Йўл четида махсус видеокамералар ўрнатилган. Улар одатдаги қоидаларга амал қилаётган машиналарга «эътибор бермайди». Қоидани буздингми — дарҳол суратга туширади, машинанинг рақами эса полиция бўлимидаги компьютерда барча тафсилотлар билан пайдо бўлади. Жаримадан қочиб қутулолмайсиз...

— Германия ривожланган қишлоқ хўжалиги билан ҳам машҳур. Айниқса сермаҳсул чорва молларининг таърифи ўзгача...

— Йўл бўйидаги кўпгина далаларда озуқабоп рапс ўсимлиги қийғос гуллаб ётибди. Бу ўсимлик лавлаги ёки ғалла йиғиштириб олингач, ерга дам бериш учун экиларкан. Сиз айтгандек, кунига челаклаб сут берувчи сигирлар эса сим тўсиқлар билан ўралган кенг жойларда ўтлаб юрибди. Симга кучсиз электр токи берилганлиги учун сигирлар даладан чиқиб кетмас экан. Бу ерда ҳам ҳеч қандай подачини учратмадик. Фақатгина бир жойда ўт тугагач, сигирлар бошқа далага ўтказилади. Шундай қилиб, бу ерда ҳам «немисча интизом»ни кўрасиз...

— Голландия харитада кичкинагина жойни эгаллаган. Бу мамлакатни машина билан бир кунда кезиб чиқса бўлар?

— Кезиб чиқса бўлади-ку, лекин ана шу кичкинагина мамлакатдан катта таассуротлар олишингиз мумкин. Европа марказидаги Голландия — гуллар, лолалар ўлкаси ҳисобланади. Қаёққа қараманг, ҳаммаёқ гул. Йўлакларнинг чети, балконларда алвон-алвон гуллар очилиб ётибди.

— Ҳозирги кунларда-я? Совуқ эмасми?

— Об-ҳавоси худди ўзимиздагидек. Юзлаб турдаги гулларнинг кўпчилиги совуққа чидамли навлардан ҳисобланади. Бизда ҳам бу тажрибани бемалол қўллаш мумкин.

Амстердамда машҳур мадам Тюссо музейи бор, эшитганмисиз? Унда дунёга таниқли одамларнинг мумдан ясалган ҳайкаллари қўйилган. Улар шундай катта маҳорат билан ишланганки, худди «жонли»дай таассурот қолдиради. Кираверишда машҳур Арнольд Шварценеггер «қўл қовуштириб» турибди. Инсониятга машҳур одамлар сафидан кўплаб собиқ мамлакат раҳбарлари, АҚШ президентларининг мумдан ишланган ҳайкаллари ҳам жой олган...

— Уларнинг орасида Осиё вакиллари ҳам борми?

— Осиёдан... Фақатгина Ҳиндистондаги Гандилар сулоласининг вакилларини қўйишибди. Энди нима дейиш мумкин, ё музей раҳбарлари тарихни яхши билишмайди ёки фақат Ғарбга «ён босиш»га уринишган. Йўқса, Осиё — буюклар ватани-ку? Алишер Навоий, Амир Темур, борингки, бузғунчиликда олам аро ном қозонган Чингизхон бўлсин, уларнинг ҳайкалларини учратмадик. Хуллас, ҳали музейдан жой олишга «даъвогар» буюк шахслар жуда кўп бўлса керак...

— Голландия — шамол тегирмонларининг ватани ҳисобланади. Улар ҳам музейга айлантирилган бўлса керак?

— Ҳақиқатан ҳам, катта-катта шамол тегирмонлари кенг далаларнинг ҳар ерида парракларини ёйиб, худди қўриқчидек бўлиб турибди. Лекин уларнинг аксарияти ҳозир замонавий ускуналар билан қайта жиҳозланиб, электр энергияси ишлаб чиқаряпти. Ҳам томоша, ҳам фойда.

— Мана, ниҳоят «сафар»нинг охирги мамлакати — Бельгияга «етиб келдик».

— Бельгия ҳам ҳудудий жиҳатдан кичик мамлакат. Аммо бу ердан жуда кўплаб оламга машҳур олим ва ёзувчилар, таниқли арбоблар етишиб чиқишган, илм-фан ва маданиятда илғор мамлакат ҳисобланади. Бельгияда кўпгина халқаро ташкилотларнинг идоралари жойлашган. Пойтахт Брюсселда «Атомиум» деган жой бор, жуда антиқа. Йўлингиз тушса, албатта бориб кўринг. Э, одамларини айтмайсизми! Кўчада ҳаммасининг юзида табассум. Худди ҳамма ишлари «беш» кетаётгандек, жилмайгани-жилмайган. Энди бу, бизнинг таассуротларимиз, албатта. Сафарда кўпгина манзаралар биз ўрганган воқеликдан бутунлай бошқача бўлиб кўринади-да. Дўконларда энг сифатли моллар тўлиб ётибди. Қизиқ, уларда бозор деган жой йўқ экан. Ҳамма нарса дўконларда топилади. Қулупнай, гилослар одатда май ойида пишади. Лекин ажаб, ҳозир ҳам дўконларда табиатнинг бу неъматлари янги узилгандек турибди. Қовун-тарвузларни-ку, қўяверинг, ҳатто биз билмаган бир неча хил турлари ҳам бор экан...

Бахтиёр ака билан узоқ суҳбатлашдик. Хулоса шу: Европанинг юксак техника ютуқлари, хизмат кўрсатиш суръатини жонажон юртимизда ҳам татбиқ этиш мумкин. Бунинг учун ҳамма шароит ва имкониятлар бор. Фақатгина истак, шунингдек, ким бўлишидан қатъи назар, ишга бўлган баъзи бефарқ муносабатлар ўзгарса кифоя.

Беҳзод ЭГАМОВ суҳбатлашди.

Маҳалла

ОҚСОҚОЛЛАР ТАЖРИБА АЛМАШДИЛАР

Яқинда Республика «Маҳалла» хайрия жамғармаси ташаббуси билан Тошкент шаҳридаги энг намунали маҳалла оқсоқолларининг бир гуруҳи қадимий Бухоро шаҳрида бўлишди.

Акмал Икромов туманидаги «Катта Қаъни» маҳалла кенгашининг раиси Қобил Қодиров ушбу сафар ҳақида қуйидагиларни сўзлаб берди:

— Аввало, дунёдаги «шариф» унвонли етти шаҳарнинг бири ҳисобланган муборак Бухоро тупроғига қадам қўяётиб, дилингда ажиб бир улуғворлик, ғурурни туясан киши. Когон темир йўл шоҳбекатидаги тантанали кутиб олиш чоғида ҳар бир меҳмон қалбида ана шундай ҳолат кечганлиги шубҳасиз. Мезбонлар бизни аввало Бухоронинг 2500 йиллик тўйи муносабати билан қурилган ва таъмирланган қатор обидалар томон бошладилар, Арк, Ситораи Моҳи Хоса, Исмоил Сомоний мақбараси, Минораи Калон... Буюк сиймо — Баҳоуддин Нақшбандийнинг обод зиёратгоҳини тавоф этдик. Юртимиздаги энг катта, бирйўла 12 минг киши сиғадиган Масжиди Калон қайта таъмирдан сўнг бутун шаҳарга беқиёс файз бахш этганлигининг гувоҳи бўлдик. Худди шу муборак масканда намоз ўқишдек эзгу орзуимиз ушалганидан ғоят севиндик.

Шундан сўнг сафаримиздан асосий мақсад — Бухоро маҳаллалари ва уларнинг ҳаёти билан танишувимиз бошланди. Бухоро туманидаги «Работи қалмоқ» фуқаролар йиғини 3634 хўжаликни бирлаштириб, унда 17 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилар экан. Бу ҳудуддаги деҳқончилик ва фермер хўжаликлари барча соҳалар бўйича юксак кўрсаткичларга эришиб, шунингдек, аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш ҳам намунали йўлга қўйилган экан. Ўзаро мулоқот давомида пойтахтдаги «Чимбой» маҳалла фуқаролар йиғини раиси Муҳаммад Солиҳов маҳаллада олиб борилаётган тадбиркорлик ишлари ҳақида сўзлаб берди.

Акмал Икромов туманидаги «Янги ҳаёт», «Ватан» маҳаллаларининг оқсоқоллари Умаржон Исабоев ва Озод Ризаевлар ҳам кўп қаватли бинолардан иборат янги маҳаллаларда олиб борилаётган ўзига хос ишлар, турли миллат вакиллари ўртасида тотувликни янада мустаҳкамлаш борасидаги тажрибалари билан ўртоқлашдилар. Ана шундай ибратли мулоқотлар Бухоро шаҳар, Тўқимачилик туманидаги «Ибн Сино» номли маҳаллада давом эттирилди. Маҳалла йиғини раисаси Амина Рашидова ободончилик, ночор оилаларни ижтимоий муҳофаза этиш, оналик ва болалар саломатлигини сақлаш, спорт, миллий қадриятларни тиклаш борасидаги ишлари ҳақида сўзлаб берди. Бу маҳалла Бухоро вилоятида ўтказилган «Энг обод маҳалла» танловининг ғолибларидан бири саналаркан.

Баҳодир ҲАСАНОВ.

Бугунги кунда Республика ўқувчилар саройида турли-туман тўгараклар ишлаб турибди. Шунинг учун бу маскан болаларнинг севимли гўшасига айланган.

СУРАТДА: ёғоч ўймакорлиги тўгарагини олиб борувчи Шомурод Салимов ўқувчилар ишларини улар иштирокида муҳокама қиляпти.

Равиль Альбеков олган сурат.

Ибратнома

АГАР ФАЙЗ ИСТАСАНГ

• Тавозелиқ бўлуб тутқил ўзинг кам,
Шажарким мевалик бўлса бўлур ҳам.

Бас, шундай инсон бўлсанг камтаринлик фазилатинг билан ҳамиша ҳурматда бўлурсан. Мевали дарахтнинг меваси кўп бўлса, боши эгик бўлади.

• Терак улким кўтарди юқори бош,
Самарсиз қолди кўрдингми они фош.

Терак дарахти бошини ҳавога кўтариб тургани билан мевасиз қолгани машҳурдир.

• Кишиким ҳоки зуҳд бериёдур,
Қадам тупроғи кўзга тўтиёдур.

Бирор кимса тупроқ каби тавозелиқ айлаб ва амалинда риёси бўлмаса, ул кимсанинг оёқ босган тупроғи кўзга сурма кабидур. Ондин мурид ул кимса Аллоҳ таоло қошинда кароматли ва яқиндур.

• На бўлғай қатрадек тутсанг ўзинг кам,
Гавҳар бўлсангда қилсанг тожи мардум.

На авлоки найсон ёмғиридек ўзингни кам кўриб тутсанг, шоядки эронларнинг бошинда тожларига қўйилган инжудек бўлурсан. Айтишмишларким, савр юлдузининг ўн бешинчисида найсон ёмғири ёғади. Ул ёмғир қачонки Форс денгизи билан Рум денгизининг қўшилган ерига ёғса, денгиз тубига бориб, садаф оғзига киради. Унда инжуга айланади. Қачонким найсон ёмғири томчиси денгиз юзига тушганда: «Ё раб, ман қулинг заифларнинг заифидурман. Бунчалик денгизнинг қатинда ман не ўлурман» деб айтур эрмиш. Аллоҳ таоло уни тавозелиғи учун подшоҳлар тожида қилди.

• Агар файз истасанг бўлма такаббур,
Буюкка оғмағай баҳр ўлса ҳам кўр.

Агар киши қанчалик илмли ва бадавлат бўлса ҳам ўзини юқори тутмаслиги, ҳамма инсонлар билан очиқ юзли, ширин сўзли бўлиб муомала қилиши унинг ҳақиқатда ҳам илмли ва тахтли инсон эканлигидан далолат беради. Юзидан яхшилик нури, файз ёғилиб туради, чунки денгизнинг суви тўла бўлса ҳам юқорига оқмайди.

Баҳриддин ТУРҒУНОВ.

Акс садо

«ЮРАКДАН ДОҒИ КЕТМАЙДИ»

Газетанинг 21 ноябрь сонида берилган «Юракдан доғи кетмайди» мақоласи мени мактуб ёзишга даъват этди.

Мен ҳам онаман, 5 фарзандим бор. Отам вафот этганларида 3 ёшда эдим. Икки акам ва мен қолган эдик. Онам бизни ўқитдилар, жамиятимизга фойдаси тегадиган инсон қилиб тарбияладилар. 23 йилдирки, ёш авлодни тарбиялайман, шарафли ишда хизмат қилмоқдаман.

Менга мақола шундай таъсир қилдики, кўз ёшларим беихтиёр қуйилиб келаверди. Шу ўринда онамга бўлган меҳрим яна ҳам ортди. Менимча, Азиза ёшлигида яхши тарбия олмаган, эрка ўсган, чунки ота-она тарбиясига қараб фарзанд вояга етади.

Ҳа, жамиятимизда оқила, меҳри дарё аёллар кўп бўлса-да, онда-сонда тарбияга муҳтож оналар борлиги бизни ўйлантиради. Шунинг учун биз лоқайд бўлмай, тушунтириш ишларини ҳар бир маҳаллаларда олиб боришимиз керакки, бу билан оқибатсизликларнинг олдини олган бўламиз. Оналар орасида адашган Азизадек бўлмаслиги учун фаол ҳаракат қилишимиз, қизларимизни меҳр-муҳаббатли, мустаҳкам иродали қилиб тарбиялайлик.

Сайёра АЗИЗОВА,
Халқ маорифи аълочиси.

* * *

Газета саҳифаларини варақлар эканман, кўзим бир хат устида тўхтади ва зудлик билан уни ўқиб чиқдим. Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг, мен Улуғбекнинг хати юзасидан ёзилган мақолани бирон ҳикоя бўлса керак, деб ўйладим. Иккинчи маротаба онамга ўқиб бераётганимда эса унинг ҳақиқат эканлигига ишондим. Ишонасизми, кекса онамнинг кўзларидаги ёшни кўриб мен ҳам Азизадан нафратланиб кетдим.

Баҳромжон ака, Азизани кечирмай тўғри қилгансиз, сизнинг ўрнингизда ҳар қандай мард эркак шундай қиларди. Доимо фарзандларингиз бахтига соғ ва омон бўлинг! Ҳаёт ҳали олдинда, ёнингизда ҳаётга ёруғ юз билан қарашга мажбур этадиган таянчингиз, фарзандларингиз бор.

Нодира ИБРОҲИМОВА,
Акмал Икромов туманидаги 550-боғча шифокори.

* * *

Мақолани ўқиб ўша кеча ухлаганим йўқ. Гарчи мен Баҳромжонни танимасам ҳам унинг аҳволига ачиндим. Менимча онанинг ўз фарзандини ташлаб кетиши бу даҳшат. Бунақанги бесабр, бемеҳр она ҳамда рафиқани кечиришнинг ўзи гуноҳ.

Менинг 82 ёшга кирган Раҳима бувим борлар. Бувим доимо: «Болажоним, ҳеч қачон қандай шароит бўлмасин, турмуш ўртоғингга гап қайтарма. Эркак кишининг юраги ипакдай, ипак узилдими, сендан кўнгли қолади. Эрингни зинҳор-базинҳор қарғама, болаларингга уради. Чунки у ҳам бировнинг боласи. Эрингга хиёнат қилма, вафодор бўл», деб уқтирадилар.

Мен Баҳромжоннинг фарзандлари улғайиб, ҳаётда ўз ўринларини топиб олишларига ишонаман. Лекин Азизага қийин. У ўз йўлини топиб, ҳаётга ёруғ юз билан қарай олармикин?

Озода АЛИЕВА,
Ҳувайдо маҳалласи хотин-қизлар кенгаши раиси.

Назорат

ҚОИДАБУЗАРЛАРНИНГ ҲОЛИГА ВОЙ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Озиқ-овқат маҳсулотларининг айрим турларини сотишни тартибга солиш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорига мувофиқ Тошкент шаҳрида 8 турдаги озиқ-овқат маҳсулотларини мажбурий тарзда сотиши жоиз бўлган 634 та савдо корхоналари рўйхатдан ўтказилган. Шаҳар солиқ назорати томонидан уларнинг 621 тасида текширувлар ўтказилди. Натижада турли хил қоидабузарликлар мавжудлиги аниқланди.

Чунончи, «Ота-полвон» хусусий корхонаси қошидаги цехнинг фаолияти текширилганида шу нарса маълум бўлдики, мазкур цех 1994 йилдан бери ҳеч қандай юридик ҳужжатсиз ишлаётган экан. Бу ердан чиқарилаётган нон ва нон-булочка маҳсулотлари эса «Ўздонмаҳсулот» томонидан рўйхатдан ўтказилмаган ундан фойдаланган ҳолда тайёрланмоқда.

Худди шу сингари «Нигора-МБ» жамоа корхонаси раҳбарияти ҳам ишлаб чиқариш ва савдо фаолиятига рухсат берувчи ҳеч қандай ҳуқуқий ҳужжатларсиз иш кўрганлиги маълум бўлди. Ушбу корхонанинг дўкони орқали аслида савдо тармоғи орқали сотилиши мўлжалланган ундан тайёрланган нон ва қандолат маҳсулотлари савдога чиқарилган.

«Чилонзор» корхонасига қарашли 28-дўконда сотувчи О. Дўстмирзаев харидорга сотилган саккиз турдаги маҳсулот учун касса чекини бермаган. Текширув чоғида шунингдек, 9111 сўм пул назорат-касса аппаратида қайд этилмаганлиги ойдинлашди. Ушбу факт юзасидан жиноий иш қўзғатилди.

Аҳмад Югнакий бозори ҳудудида жойлашган нон ёпиш цехининг фаолияти ҳам ишлаб чиқариш ва савдо қилишга доир тегишли юридик ҳужжатлар бўлмаганлиги учун тўхтатиб қўйилди. Ушбу цех иши батафсил текширилиб, тегишли қарорга келингунга қадар юқоридаги факт юзасидан 2550 килограмм ун олиб қўйилди.

«Ширин кулча» корхонасига тегишли дўконнинг товар-моддий бойликлари текширилганида 1448 сўмлик рўйхатдан ўтказилмаган маҳсулотлар борлиги, 34,5 минг сўмлик ун камомади ва 40,7 килограмм миқдорда ҳисобга олинмаган шакар мавжудлиги аниқланди.

«Тинчлик» хусусий корхонасининг 28-дўконида сотувчи Р. Усмонхўжаевнинг харидорнинг 97 сўм 50 тийинлик ҳақига хиёнат қилганлиги етмаганидек, у сотилган маҳсулот учун чек ҳам бермаган. Бундан ташқари назорат-касса аппаратида 4070 сўм қайд этилмаган, товар-моддий бойликлар камомади эса 2200 сўмни ташкил этган.

Шуниси қизиқки, худди шу «Тинчлик» хусусий корхонасига тегишли 49-дўконда ҳам 7650 сўмлик маҳсулотлар назорат-касса аппаратида қайд этилмаганлиги, 1117 сўмлик камомад борлиги, қўйилган маҳсулотларда нархномаларнинг йўқлиги ва бошқа бир қатор қоидабузарликлар мавжудлиги аниқланди. Аниқланган фактлар юзасидан ҳужжатлар прокуратура идораларига топширилди.

Фуқаро Р. Ҳасанов ҳам мавжуд қонунларга хилоф равишда нон-булочка маҳсулотларини чиқариш билан шуғулланган. Раҳбариятнинг рухсатига биноан у Миробод туманидаги 294-мактаб ҳудудида юридик корхона сифатида рўйхатдан ўтказилмаган цех очган. Текширув чоғида ундан 98 килограмм олий навли ун ва 290 дона нон-булочка маҳсулотлари олинди. Ушбу фактлар бўйича ҳужжатлар туман прокуратурасига топширилди.

Шунингдек, «Арслон — Элдор» хусусий корхонаси дўконлари, «Қашқар — Зиё» жамоа корхонасининг «Оқшом» дўкони, «Сайфат» хусусий фирмаси, Сайилгоҳ кўчасида жойлашган «Марльборо» дўкони ва бир қатор дўконларда ҳам турли хил қоидабузарликларга йўл қўйилганлиги маълум бўлди.

Хусусий секторнинг ривожланиши, бу — истеъмол бозорини тўлдиришнинг энг мақбул йўлларидандир. Бироқ бу жараён қонунга зид йўллар билан ва кишиларга зиён етказган ҳолда амалга оширилмаслиги керак. Шуниси ачинарлики, айрим маҳсулотларнинг камёблиги хавф-хатарни писанд қилмай бойлик сари интилувчи сохта тижоратчиларнинг пайтавасига қурт туширмоқда. Чунончи, «Қўйлиқ» бозори ҳудудида савдо қилишга тегишли ҳужжатларсиз ва маҳсулотга сертификат бўлмаган ҳолда Эргашев, Ҳусанов, Абдуқодиров ва Кубановлар шакар, қуритилган сут ва болалар таомларини сотаётганларида ушландилар. Фуқаро Анагаров эса «Оқ йўл — Биллур» корхонаси билан ижара тўғрисидаги шартнома асосида ҳеч қандай ҳужжатларни расмийлаштирмасдан нон-булочка маҳсулотларини ишлаб чиқарувчи цех очган. Акциз маркалари ва тегишли ҳужжатларсиз маҳсулотларни сотганлиги факти бўйича эса В. Тоғаевга нисбатан тегишли ҳужжатлар Юнусобод туман судига юборилди.

Ноқонуний савдо фаолиятини юритгани ва лицензиясиз спиртли ичимликларни сотганлиги учун суд қарорига мувофиқ М. Азизовга тегишли 3308 сўмлик маҳсулот мусодара қилинди ва унга 4925 сўмлик жарима солинди.

Худди шу каби қонунбузарликлари учун юқоридагидек жазо чоралари Р. Нажимов, Н. Тарасевич, О. Маҳмудовларга нисбатан ҳам қўлланилди.

Баъзи ҳолатларни кўриб ёқа ушлайсан, киши. «Юнусобод» бозорида Б. Исаевнинг хусусий меҳнат фаолияти текширувдан ўтказилганида у харидордан сотилган гўшт учун ортиқча 1033 сўм 90 тийин (!) олганлиги маълум бўлди. Маҳсулотга сифат сертификати ва бошқа тегишли ҳужжатлар бўлмаганлиги сабабли ундан 109 килограмм пишлоқ ва колбаса, шунингдек, маҳсулотларни сотишдан тушган 10413 сўм кирим олинди.

Ўтказилган текширувлар шуни кўрсатадики, ҳали ҳам истеъмолчиларнинг ҳақларига хиёнат қилиш, назорат-касса аппаратларидан фойдаланмаслик ҳоллари тез-тез учраб турибди. Кўпгина дўконларда бирламчи эҳтиёж маҳсулотларининг ҳамма турлари йўқ. Шунингдек, «Ўздавстандарт» орқали рўйхатдан ўтмаган тарози ва тошлардан фойдаланишдаги қоидабузарликлар ҳам аниқланди.

Тоҳир СУЯРОВ,
Давлат солиқ қўмитаси Тошкент шаҳар бошқармаси матбуот хизмати раҳбари.
Илмира ШАРОФИДДИНОВА.

Экологик тангликни бартараф этиш ҳозирги кунимизнинг энг муҳим муаммоларидан бири бўлиб турибди. Ҳар бир шахснинг экологик маданияти охир-оқибатда онглилик, масъуллик билан атроф-муҳитга бўлган муносабатларида намоён бўлади. У турли омиллар таъсирида шаклланади. Таълим ва тарбия эса бу борада катта роль ўйнайди.

Кишилардаги экологик билимни албатта ёшлик чоғидан унинг қалбига қуйиб бориш керак. Бу иш оиладан, боғчадан, мактабдан бошланади. Шундагина биз кутилган натижаларга эриша оламиз.

Мактабларда экология бир ёки бир неча фан орқали ўқитилиши мумкин. Бунда экология ва табиат муҳофазаси чуқур равишда ўрганилади. Назарий билимларни амалиёт билан боғлашнинг албатта фойдаси катта. Кўпгина мактабларимизда кимё, биология, физика, география фанлари асосида экологик мавзуни чуқурлаштириш ижобий самаралар бермоқда. Ҳатто болалар экологик билимлар қаторида иқтисодий билимларни ҳам намойиш этмоқда. Айни пайтда махсус экологик синфлар мавжудлиги қувончли ҳолдир. Яқинда Тошкент шаҳар мактаб ўқувчилари ўртасида «Мен, сен ва иқтисодиёт» мавзуида ўтказилган эко-шоу табиатни муҳофаза қилиш бобидаги саъй-ҳаракатларимиз бекор кетмаётганини кўрсатди. Болалар ўзларининг вазифаларига масъулият ва катта қизиқиш билан ёндошганликлари, экологик тангликдан қутулишдаги ўзларининг мини-лойиҳаларини ҳимоя қилганликларини таъкидлаш зарур.

Кўпгина ўқитувчилар экологияни алоҳида фан сифатида ўқитиш ҳақида таклиф киритмоқдалар. Бу борада услубиётнинг йўқлиги, зарур адабиётларнинг етишмаслиги тўғаноқ бўлиб турибди. Айрим мактаблар, лицейларнинг муаллимлари ўзлари дастур тузиб, дарс ўтаётганлари мақтовга сазовор. Лекин улар умумий бўлмай, шахсий дастур тусини олмоқда. Бизга эса айни пайтда аниқ ишланган концепция, атроф-муҳитни ўрганиш, уни яхшилаш борасидаги яхлит йўл-йўриқлар керак. Зарур адабиётларни ишлаб чиқиш ҳам кун тартибида бўлиши зарур.

Долзарб мавзу

ҲИКМАТГА АЙЛАНГАН СЎЗ

Олий мактаблардаги экологик таълим ўзининг моддий ва илмий негизига эга бўлишни тақозо қилади. Ўқув жараёнида маъруза, амалиёт, семинарлар, мустақил ишлаш каби тадбирлар шулар жумласига киради.

Тошкент давлат техника университети экологик таълим масаласида изчиллик кўрсатаяпти. Университет жамоаси ташаббуси билан олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, бир қанча ташкилотларнинг қўллаб-қувватлаши туфайли «Экологик таълим ва саноатда атроф-муҳит муҳофазаси муаммолари» мавзусида халқаро илмий-техник анжуман бўлиб ўтди. Университет ректори, академик Тўлқин Мирқомилов ўзининг сўзида табиат муҳофазаси бугунга келиб жаҳонда қанчалар муҳим аҳамият касб этаётганини таъкидлади, олиб борилаётган ишлар ҳақида атрофлича тўхталди.

Чиндан ҳам университетда экологик таълим «Экология асослари» умумтаълим фанининг ўқитилиши асосида олиб борилади. Ушбу фан барча мутахассисликлар учун мўлжалланган бўлиб, табиий бойликларни сақлаш, ҳаво, сув, тупроқни муҳофаза қилиш, саноатнинг аниқ тармоқларида экологик муаммоларни ҳал қилиш масалаларини қамраб олади. Ушбу дарснинг мантиқий якуни — бу талабанинг экология соҳасида диплом ишини ёқлашидир. Бундан ташқари университетда «Атроф-муҳит муҳофазаси ва табиат бойликларидан оқилона фойдаланиш» мутахассислиги бўйича эколог-муҳандислар ҳам тайёрланади. Муҳандис-экологлар ўз соҳалари бўйича чуқур билимга эга бўлишликларини таъкидлаб ўтиш зарур.

Айни пайтда экологик ўқув жараёнида янги технологиялар ахборотномаларидан, масалан, аудиовидеотехник воситалардан фойдаланиш, табиатни асраш борасидаги амалий ўйинлар ўтказиш зарурлиги анжуманда қайд этиб ўтилди.

АҚШ, Туркия, Чехия, Украина, Қозоғистондан келган олимларнинг қатнашиши тадбир нуфузидан далолат бериб турибди. Тошкент Давлат техника университети негизида ЮНЕСКО иштирокида атроф-муҳитга таъсирни ўрганиш Марказий Осиё маркази, махсус кафедралар ташкил этиш, йирик олий ўқув юртлариаро махсуслаштирилган лаборатория очиш ҳақида таклифлар эътиборга моликдир.

Экологик таълимни кенг миқёсда жорий этиш — бу давр талабидир. Ташкил этганда ҳам хўжакўрсинга эмас, мустаҳкам асосда йўлга қўйиш ниҳоятда зарурдир. Бунда мактаблар, олий ўқув юртлари муҳим вазифа бажарадилар.

Экологик етук билимга эга бўлган инсон — бу чинакам ватанпарвардир. «Табиатни асраш — Ватанни асрашдир».

Умид ИСРОИЛОВ,
Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси мутахассиси.

ТАБИАТ ВА ИНСОН

№ 11 (72) Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг саҳифаси

Туманларда

ТОМА-ТОМА КЎЛ БЎЛУР

Собир Раҳимов тумани назоратчилари табиат муҳофазасига қаратилган ишларни бирмунча яхши йўлга қўйишган.

Қўмита назоратида ҳозирги кунда 53 корхона турибди. Улар томонидан мунтазам равишда табиатни асраш борасидаги тадбирлар ўтказилиб келинмоқда.

Туманда бу йил 13 корхона томонидан 84 тадбир ўтказиш, бу йўлда 3,53 миллион сўм сарфлаш; ҳавога зарарли чиқиндилар чиқаришни 15,6 фоизга камайтириш, шаҳар оқавасига ташланадиган 2 манбани тугатиш, бир кеча-кундузда 10 кубометр сув билан таъминлайдиган айланма сув тизимини йўлга қўйиш, 254 минг кубометр сувни тежаш режалаштирилган эди. Айтишимиз мумкинки, қийинчиликларга қарамасдан бу режа асосан уддаланди.

Лекин «Ёғочсоз», «Тошкентмебель», «Керамзит-бетон» ҳиссадорлик жамиятлари, Тошкент тажриба-механика экскаватор таъмир заводи раҳбарлари табиат муҳофазасидек муҳим юмушга эътибор бермаяптилар. Юқорида тилга олган корхоналарнинг бирида артериал қудуқлар таъмири, ҳаво совутгич компрессорлар сотиб олишга эътибор берилмаса, иккинчисида ҳавога чиқаётган чанг, газларни тутиб қоладиган ускуна, қурилмалар ўрнатилмаган. 9-темир бетон буюмлар заводи, «Чинни заводи» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятида ҳам лоқайдлик ҳукм сурмоқда. Албатта, бу ишларга жавобгар кишилар маъмурий жазога тортилдилар: 28 мансабдор шахс умумий ҳисобда 32150 сўм жарима тўлашга мажбур бўлдилар.

Камчиликларни санаш билан табиат ўз ўрнига келиб қолмайди. Лекин «Тома-тома кўл бўлур» дейди халқимиз. Барча туманлардаги юмушлар тўла ҳажмда бажарилса, шаҳримиз табиати кўнгилдагидек бўлади.

Акмал РАСУЛОВ,
Камолиддин ОРИФЖОНОВ,
Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси назоратчилари.

Ўрнак олса арзийди

АМАЛИЙ ИШЛАР

● «Миконд» заводида хом ашё материалларини ортиш учун кабелнинг янги тартиби ишлаб чиқилди: 5-цехда автоматик юк ортувчи дастгоҳ ишга тушди. Таркибида фтор бўлган оқаваларни ҳайдаш тизими қайта таъмирланди. Кимёвий ишлов бериш участкасида кислота қувурлари таъмирланади.

● «Компрессор» заводида қуюв цехидаги вагранкани алмаштириш учун электр печка сотиб олинди.

● Агрегат заводида 19-цехнинг ҳаво тозаловчи циклонлари алмаштирилди. 4-цехдаги чанг тозалаш қурилмасининг ишлаш самараси таъмирдан кейин ошди. Айланма сув тизимига 2ВМ-4-27/9 компрессори уланди, энди бир кеча-кундузда 10 кубометр тозаланган сув етказиб берилади. Шаҳар оқавасига йилига 25,5 минг кубометр оқава ташлайдиган бир манба бартараф этилди.

● «Ҳамидулла» ҳиссадорлик жамиятида ҳаво тозаловчи вентиляция тизими таъмирдан чиқарилди.

● Саноат-энергия корхонасида режим билан ишлайдиган қозонларни созлаш ишлари бўйича тадбирлар амалга оширилмоқда. Туз хўжалиги участкасини қуриш ва қайта қуриш ишларига 1,12 миллион сўм сарф этилди.

Қодиржон ОРТИҚОВ.

Текширув

НОММА-НОМ МАЪЛУМ ҚИЛАМИЗ

Ўтган ойда шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси назоратчилари 139 иншоотда сув, ҳаво муҳофазаси борасидаги, шунингдек ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини асраш юзасидан қонун-қоидаларга қанчалар амал қилинаётганини текширдилар. Иш жараёнида «Табиат тўғрисида»ги қонунни бузиш ҳоллари кўп марта аниқланди.

Ўтган ойда 411 марта камчиликлар, қоидабузарликларга барҳам бериш юзасидан йўриқномалар берилди. Афсуски, кўпгина мутасаддилар тавсияларимизга панжа орасидан қарамоқдалар. Энди ушбу рўйхатга назар ташланг.

● «Шаҳарйўлқурилиштаъмир» тресты механизация бошқармаси транспорт участкаси бошлиғи Г. Турғунов қўмитамиз йўриқларини бажармагани учун 2250 сўм;

● «Гўштсутсавдо» ишлаб чиқариш техник бирлашмаси 5-цехда ҳавога аммиакни рухсат этилган миқдоридан 67 марта ошиқ чиқишига йўл қўйган муҳандис-нозир Ж. Каримов 2250 сўм;

● «Ўзтемирйўлтаъмирлаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси чўян қуюв цехида ҳам ҳавога зарарли моддалар меъёрдагидан салкам 6 марта кўп чиқишига эътибор бермагани учун бош муҳандис М. Глушченко 2250 сўм;

● «Нерудник» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти бош муҳандиси А. Кенчимов давлат органлари махсус ваколатли шахсларининг рухсатномасисиз ҳавога заҳарли моддаларни чиқаришга йўл қўйгани учун 2250 сўм;

● Худди шундай хатти-ҳаракати учун «Шаҳарйўлтаъмир» тресты 1-қурилиш таъмир бошқармаси ходими В. Озеров 2250 сўм жарима тўлашга мажбур бўлдилар.

Юқоридаги камчиликлар «Вест-ДАК», «Прайм» қўшма корхоналари, Республика Мудофаа вазирлигининг 2-темир-бетон буюмлари заводи ва бошқа корхоналарда ҳам учраб турибди.

Текширув натижасидан маълум бўлдики, шаҳримиз сув тармоқларидаги аҳвол ҳали ҳам ночорлигича қолмоқда. Сувни ифлослантиришдаги «катта хизматлари» учун «Махсустранс»нинг 5-автосаройи, «Сомонбозор» ҳиссадорлик корхонаси, «Муродали» шахсий фирмасининг мансабдор шахсларига катта миқдорда жарималар солинди.

Текширув жараёнида кўпгина корхоналар, фирмаларда экологик экспертизанинг ижобий хулосаси йўқлиги аниқланди. Ахир ниҳоятда муҳим бу тадбирга беэътиборлик шунчалик бўладими?

Улуғ ТЎЛҚУНОВ.

Туйғулар

ДАРАХТ

Охирги япроқ новдаларни тарк этгач она Дарахт бесаранжом бўлиб қолибди. Бунинг устига кунлар совиб, саҳарда қиров туша бошлади.

— Уйқу пайти келди, — деди у ўзича, — ҳадемай кўрпа кўтариб қиш келади.

Дов-дарахтлар уйқуга кетди. Бир куни қаттиқ изғирин эсиб, дарахтларни силкита бошлади. Дарахтлар қилт этмади.

— Ухлашибди, — изиллади изғирин, — ухламай ҳам кўришсин-чи!

Она дарахт ғира-шира мудраб, туш кўрди. Қараса ёнида бир ниҳол бор эмиш. Ўзи миттию, жуда мағрурмиш.

— Қачон ўса қолибди, — ўйлармиш Дарахт, — тавба, лекин турқи-тароватидан улкан дарахт бўлади.

Қиш ҳам кўнгилдагидек бўлмади. Бир-икки қор ёққани демаса, кунлар илиб, куртакларни безовта қилди. Дарахт новдаларни базўр силкитиб уларни огоҳлантирди:

— Ҳей, болалар, ҳали эрта, алдамчи илиқликка ишонманглар, шамоллаб қоласизлар.

Ёш ниҳолни эса одамлар экиб кетишганди. Улардан кексароғи:

— Баҳорда гулламаса керак. Бу йил йигирма бешинчи марта ҳосил берди, — деди. — Боғ четидаги кўчатлардан икки тупини олиб келиб дарахтнинг икки томонига экиб қўйинглар. Изи йўқолмасин. Аммо жуда серҳосил дарахт эди-да, жонивор. Ўша ниҳоллар ҳам шунинг данагидан унган.

Ёшроқ йигитлар дарров чолнинг айтганини бажо қилишди. Ниҳол шу тариқа дарахтнинг ёнига келиб қолганди.

Кексалиги сабаб Дарахт ҳали мудраб, ҳали уйғониб қишнинг ярмини ўтказди. Охири танаси қақшаб бораётганини, иссиқни ҳам, совуқни ҳам сезмай қолаётганини пайқади. Ҳўрсинди. Кузак чоғида атрофини ўраб олиб, унинг меваларидан еган болаларни эслади.

— Қандай яхши эди-я, хўрсинди Дарахт, — бу йил ҳам ҳосил тугиш насиб этса тош отишса ҳам индамасдим. Агар ҳосил туголмасам куртакларим увол бўладида...

Дарахт ёнидаги ниҳолга кўз ташлади. Ўрни йўқолмаслигидан, номи ўчмаслигидан мамнун бўлди. Ниҳолга меҳр билан боқди: баҳоринг хайрли келсин.

Қишнинг илиқ-милиқ бир тонгида Дарахт ҳориб, уйқуга кетди. Худди шуни кутиб тургандек қор севалаб ёғишни бошлади.

Ёш ниҳол эса бу пайтда янги жойга кўника бошлаган, илдизлари ердаги ширани шимириб, танасига узатиб турарди. Икки ёшли ниҳол ҳам бир нарсадан ташвишда эди:

— Ҳосил туголмай қолсам нима бўлади? — Лекин у куртаклари бўрта бошлаганини сезмаганди...

Табиатнинг оқиллигига, расолигига тан бермай иложи йўқ кишининг. Ҳаёт тегирмонида инсон ва дарахтнинг қисмати бунчалар ўхшаш бўлмаса!..

Ғолиб МИРЗО.

Куюнчаклик

ОТНИ ҚАМЧИЛАНГ

Ҳар қандай иқтисодий муаммонинг ечими экология билан узвий боғланган. Бу боғлиқлик табиат муҳофазаси қонунларига амал қилишдан иборатдир.

Болаларимиз севган масканлардан бири «Экспомарказ»дан бир қадам ерда жойлашган Аква боғдир. Боғ ёнидан ўтаётган ҳар бир киши, неча йиллик қудратли дарахтлар қуриб бораётганини кўрмаслик учун четга қарайди. Ушбу боққа назоратчиларимиз кўп марта келган, боғ раҳбарларига бир неча марта тавсиялар беришган. Қуриган дарахтлар, тўнкаларни март ойигача олиб ташлаш ҳақида йўриқномаларда қайд этилган. Қуриган дарахтлар, тўнкалар турли зараркунанда ҳашоротлар учун ажойиб «меҳмонхона» эканлигини айтиш шартми? Улар бу ерда кўпайиб ён-атрофларидаги дарахтларга ҳам «ҳужум» қиладилар. Лекин боғ раҳбарияти бунга эътибор беришмаяпти. Аҳвол шу тарзда давом этаверса дов-дарахтлар кўп ўтмай қуриб қолиши ҳеч гап эмас.

Ҳали ҳам кеч эмас, боғ мутасаддилари, отни қамчиланг, қўмитамиз кўрсатма, тавсияларини бажаринг.

Ким ФАТТОҲОВ,
Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг назоратчиси.

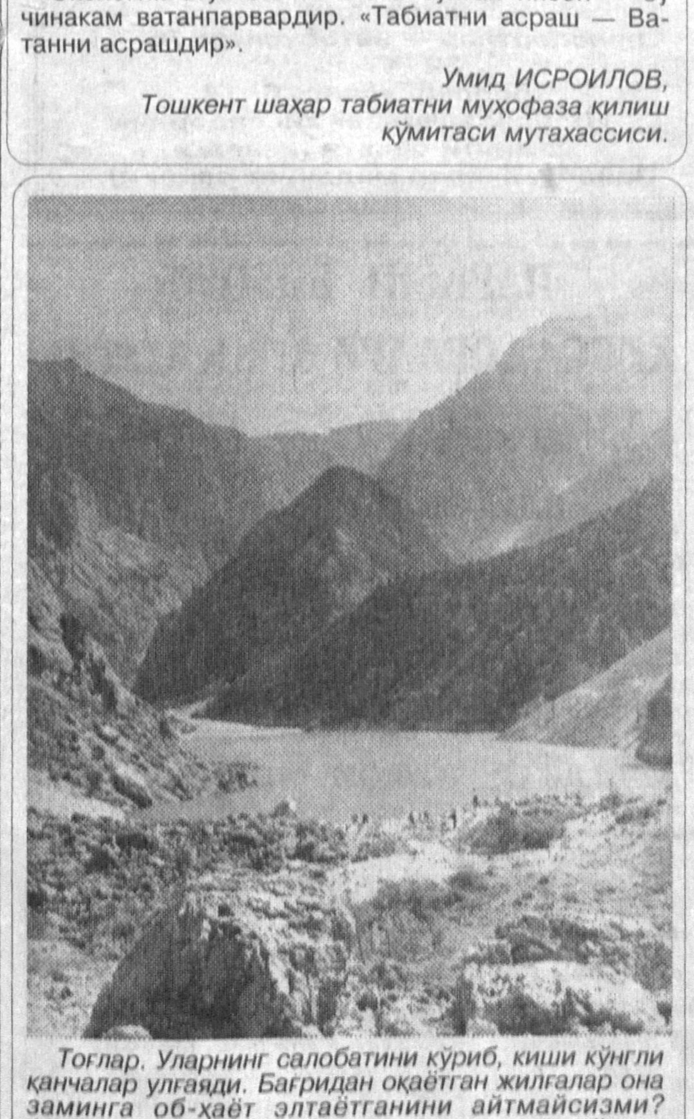

Тоғлар. Уларнинг салобатини кўриб, киши кўнгли қанчалар улғаяди. Бағридан оқаётган жилғалар она заминга об-ҳаёт элтаётганини айтмайсизми? Айниқса оппоқ қорлар ёққанида тоғлар яна кўркам бўлиб кетади.

Малҳамлар

КИМ ТУШИДА ҚОВОҚ КЎРСА ...

Турли дори-дармонларга тўлиқ, олтин ёмби каби етилган қовоқнинг хосиятлари кўп. Ундан пазанда халқимиз турли таомлар, жумладан, қовоқ сомса, қовоқ шўрва ва яхналар тайёрлашади.

Археологик текширишларда қовоқ милоддан аввалги биринчи минг йилликдан бошлаб экиб келинганлиги аниқланган. Унинг келиб чиқиш жойи Бразилия бўлиб, у ердан Ҳиндистонга келтирилган ва кейинчалик дунёнинг кўпгина мамлакатларига тарқалган. Ўзбекистонимизда қовоқнинг 50 га яқин тури мавжуд бўлиб, унинг сирасига мускад қовоқ, йирик қовоқ, ойим қовоқ, достар қовоқ, кулча қовоқ, картошка қовоқ, томоша қовоқ сингари навлари киради.

Ошқовоқ ҳам неъмат, ҳам шифодир. Ундан халқ табобатида йўтал, кўкрак ва томоқ оғриқларида фойдаланиб келинмоқда. Бинобарин, унинг меваси қанд, пектин, калий, кальций, магний тузлари, темир, С, В1, В2, РР дармондорилар ва провитамин А каби моддаларни сақлайди. Уруғида эса 50 фоиз ёғ, фитостеринлар, органик кислоталар, смола бор. Шу моддалар жо бўлганлиги учун қовоқ бир қатор хасталикларга шифодир. Ошқозон-ичак йўли, йўғон ичак яллиғланишига даво бўлади. Мевасидан олинган шира ангина касаллигини даволашда наф келтиради. Таркибидаги пектин моддасида аъзои танадан холестеринни чиқариб юбориш хусусияти борлиги учун ошқовоқ паришонхотирликда жуда фойдали, яъни унинг олдини олади. Ошқовоқнинг хом эти ичакнинг иш фаолиятини яхшилайди ва ич қотишга қарши қўлланилади. Ошқовоқнинг калорияси паст, шу боис таомда ишлатилса семизликка малҳам. У юрак ва қон томирлари хасталикларида, камқонликда, пешоб ҳайдовчи, экзема каби касалликлар ва тери куйганда ҳам қўлланилади.

Халқ табобатида буйрак ва жигар хасталанганда ишлатилади. Тинчлантирувчи омил сифатида уйқусизликда, безовта бўлганда кечасига ошқовоқнинг қайнатмаси асал билан бирга стаканнинг учдан бир қисмида ичиш тавсия этилади. Буюк аллома Абу Али ибн Сино ошқовоқдан олинган шира тиш оғриғини қолдириш, асал билан қайнатилганини эса ични юмшатиши ва чанқов қондиришини башорат этган. Қовоқ шарбати тери яллиғланишига суртилади, унинг «гўштли» қисми темираткига наф беради. Пўстлоғи қайнатмаси тери хасталигига даво. Қовоқнинг нўхат ва мош билан аралашган шўрваси йўталда малҳамдир. Уни қўрга кўмиб пишириб, қўл ва оёқларнинг оғриқ жойларига қўйилса фойда қилади.

Ошқовоқнинг уруғидан гижжага қарши дори тайёрланади, ҳатто уруғининг кўкиш қобиғи ҳам шифодир. Бунинг учун ошқовоқ уруғи олиниб, кўкиш қобиғи сақланган ҳолда майдаланади. Сўнг асал ёки мураббо (100 граммга 300 грамм уруғ нисбатида) билан аралаштирилади ва эрталаб оз-оздан бир соат мобайнида беморга едирилади. 3-4 ёшга 75 грамм, 10 ёшга 150 граммдан тавсия этилади. Гарчанд қовоқ уруғи гижжага қарши ишлатиладиган замонавий дориларга нисбатан озроқ самара берса-да, у беморларга бирмунча енгиллик туғдиради ва хавфсиз ҳисобланади. XVIII асрда яшаб табиблик қилган Сайид Муҳаммад Ҳасратнинг қовоқ ҳақидаги ғазалидан матла келтирамиз:

Қовоқ бўлар форслар тилида
каду,
Иккинчидир хўлу совуқликда у.
Меъда ичра ҳазм бўлар тўхтамай,
Ёқимли хилт пайдо қилади,
ҳай-ҳай
Сафро хилтин тандан йўқотур
беранж.
Аммо кўп ейилса, қўзғатур
қуланж.
Қуланж иллатини тезда айлар кам,
Хом қовоқдан олиб ейилгани дам,
Ўткир табиблардан кўплари
дейди:
«Чанқоқ қолар кимки кўп
қовоқ ейди».

Ибн Сийрийн айтибдурларким, ҳар ким тушида кўрсаки, уйида қовоқ пояси бўлса, иззат-ҳурмати зиёда бўлгай, бемор бўлса, шифо топгай. Агар мусофир бўлса, ватанига саломат қайтгай. Агар фосиқ бўлса, тавба қилгай. Агар ошқовоқни пишириб еса, ҳожати равон бўлиб, тоат-ибодатга мойил бўлгай.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ,
доришунос.

Йил якунланмоқда. Ҳаммамиз учун қадрли бўлиб қолган, юртимизга тўкин-сочинлик, дастурхонимизга қут-барака, оиламизга бахт ва шодлик ҳадя этган, бир йил давомида бизга ҳамнафас бўлган йил — 1997 йилни кузатиш арафасида турибмиз. Кириб келаётган Янги йилни эса ўзгача бир умид ва яхши ниятлар билан кутиб оламиз.

1998 ЙИЛ — ЙЎЛБАРС ЙИЛИ ЭШИК ҚОҚМОҚДА

Мучал

БАХТЛИ ВА ОМАДЛИ

Ҳар бир инсон, айниқса мазкур йилда туғилган кишилар ўзларининг феъл-атворига хос хусусиятларни билиб олишга қизиқадилар.

Ушбу мучалда таваллуд топган кишилар ҳиссиётга берилувчан, аччиғи тез ва тартиб-интизомга риоя қилмайдиган кишилардир. Улар катта ёшдагилар ёки раҳбарлар билан тез-тез жанжаллашиб туришади. Ҳатто ўзларининг ҳақ эмасликларини фаҳмласаларда, барибир баҳслашишга тайёрдирлар. Итоат этишни ёқтиришмайди, аммо бошқаларга айтганини қилдиришади. Шу билан бирга кўпинча яхши ўйлаб кўрмасдан қарор қабул қилишади ёки тўғри хулосани жуда кеч чиқаришади. Агар улар бирор ишни бошлашдан олдин яхшилаб ўйлаб кўриш ва доно маслаҳатларга қулоқ солишнинг уддасидан чиқа олишса, катта-катта муваффақиятларга эришиши мумкин. Табиатан курашувчан, қўрс ва жиззаки бўлиб, кўзлаган ишлари учун ўзларини қурбон қилишга ҳам қодир бўладилар. Шунингдек, ушбу мучал соҳиблари доимо жўшқин ва кучли севгига интиладилар. Аммо эҳтироси бўла туриб, камдан-камлари ишқ-муҳаббат бобида бахтга эришади. Дастлабки ҳаётлари осуда ва ҳаловатли ўтади, бироқ кейинчалик кучли ва шиддатли кечинмаларни бошидан кечиришади. Шунга қарамай, кексайгунча яшай олсалар, қолган умрлари тинч ва хотиржамлик билан ўтади. Йўлбарс йилида туғилганлар одатда жуда омадли инсонлардир.

Ушбу мучалда таваллуд топганлар учун от, аждаҳо ва ит йилида туғилганлар дўст ва ҳаёт йўлдоши сифатида мос келадилар. Сичқон, хўкиз (сигир), қуён, йўлбарс, қўй, хўроз ва тўнғиз мучалида туғилганлар эса маълум вазиятлардагина бир-бирларига тўғри келадилар, илон ва маймун мучалида таваллуд топган кишилар билан феъл-атворлари, гап-сўзлари мутлақо тўғри келмайди.

Шунга қарамай, юқорида айтганимиздек, йўлбарс йили соҳиблари жуда бахтли ва омадли бўладилар. Шундай экан Янги йилда барчамизга ушбу мучал йилида кўрсатилганидек, бахт ва омад ҳамиша ҳамроҳ бўлсин!

Гўзал ҲОЛИҚОВА.

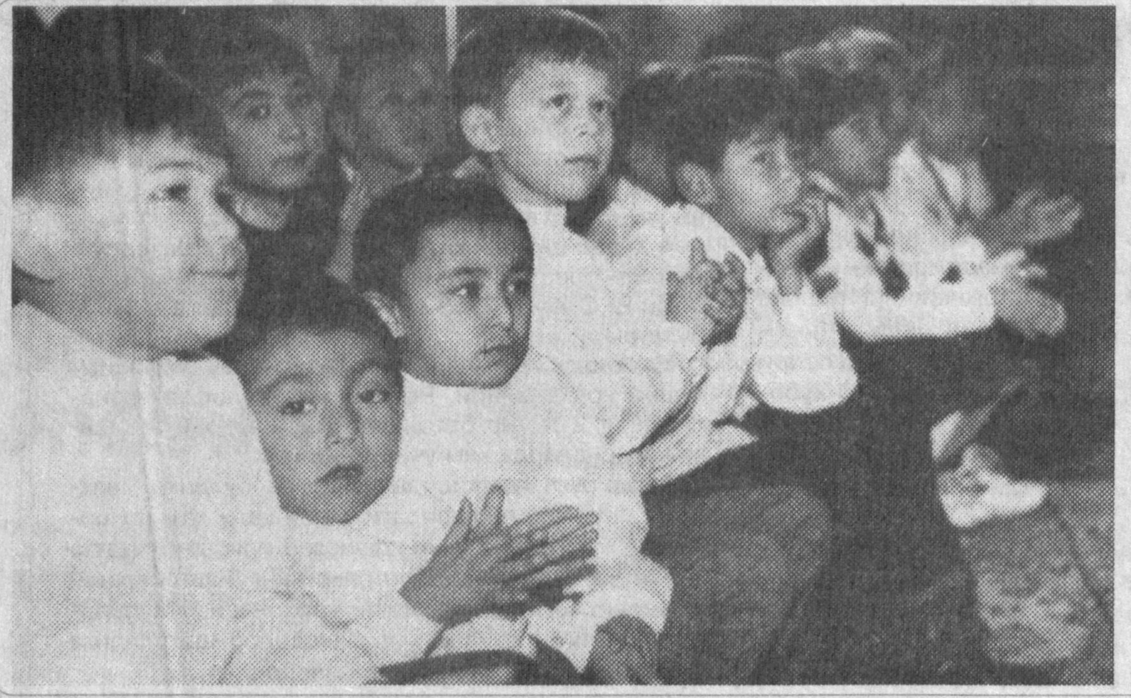

Болалик — бу ҳайратларга тўла онлардир. Ҳаётдаги ҳар бир ҳолат улар нигоҳида кутилмаган воқеа бўлиб акс этади. Бу ҳайратлар бора-бора уларни мустақил ҳаётга тайёрлайди, улғайтиради.

Рашид Галиев олган сурат-лавҳа.

Шахмат

БОМБАЙДАГИ БЕЛЛАШУВ

Яқинда қадимий шахматнинг илк ватани Ҳиндистоннинг энг йирик шаҳарларидан бири Бомбайда 16 ёшга тўлган ўсмирлар ва қизлар ўртасида Осиё биринчилиги учун навбатдаги мусобақалар ниҳоясига етди. Ўсмирлар турнирида ўттизга яқин мамлакат вакиллари иштирок этиб, ўйин швейцарча усулда ўтказилди. Мамлакатимиз ёш шахматчиларининг сардори, гроссмейстер Рустам Қосимжоновдан кейинги мавқени эгаллаб турувчи самарқандлик спорт устаси Иброҳим Ҳамроқулов 11 имкониятдан 7 очко жамғарган ҳолда 4 — 5-ўринларни баҳам кўрди. Қизлар турнири эса давра усулида ўтказилиб, тошкентлик Севара Юсупалиева 9 имкониятдан 5,5 очко жамғариб тўртинчи поғонани банд этди.

КАННДА ДОНА СУРМОҚДАЛАР

Айни кунларда Франциянинг жанубида, Ўрта Ер денгизи бўйида жойлашган машҳур Канн шаҳри 10, 12, 14 ёшгача бўлган болалар ва қизлар ўртасидаги жаҳон биринчилиги мусобақалари иштирокчиларини ўз бағрига олиб турибди. Мамлакатимиз шахмат шарафини қашқадарёлик Сарвиноз Эргашева, қорақалпоғистонлик Азамат Дауранбеков, самарқандлик Жўрабек Ҳамроқулов, тошкентлик Антон Филиппов ва бошқалар ҳимоя қилмоқдалар. Бундай нуфузли мусобақаларда қатнашиш олдидан улар анчагина ҳозирлик кўрар эканлар, имкон даражада яхшироқ ўйин кўрсатиш иштиёқи билан ёндилар. Ёш вакилларимизнинг ҳар бири ўз ўйин услубига, устунлигу камчиликларга эгалиги муқаррар. Уларга раҳбар этиб тайинланган расмий вакилимиздан ташқари болаларга оталари ҳам камарбасталик қилмоқдалар. Бу борада тегишли вилоят раҳбарияти зарур маблағ ажратганликлари шахматга бўлган ғамхўрлик белгисидир.

БИР ЙЎЛА ЮЗ ТАХТАДА

Шу кунларда Тошкентдаги Республика шахмат клубида барча вилоятлардан келган 200 га яқин энг яхши ёш шахматчилар бешта гуруҳда баҳс юритмоқдалар. Жанг давом этаётган тахталарга қараб кўзингиз қувнайди. Айниқса, 7 — 8 яшар болакай ва қизчаларнинг зийраклик билан оту филларни бошқараётганликларидан ҳайратга тушасиз.

Шартга кўра ўз гуруҳларида ғолиб чиққан иштирокчилар келгуси йил март ойида ўтказиладиган финал ўйинларига йўлланмалар олсалар, финал ғолиблари Осиё ҳамда жаҳон биринчиликларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритадилар.

Мамажон МУҲИДДИНОВ.

Ажойиботлар

«БУЙРУҚ»НИ БАЖАРУВЧИ ТРАКТОР

Электроника борасида японлар бошқалардан анча илгарилаб кетди. Улар ҳозирги пайтда оғзаки буйруқни бажарувчи транспортларни яратиш борасида иш олиб боришмоқда ва бунга эришишди.

Иқтидорли муҳандис Охиро Ямасуки яратган одатдаги керосинда ишловчи трактор модели оғзаки буйруқ билан иш бажаради. Агар у «двигатель ўт ол» деса бас, ўт олади, «юр» деса юради, «ўнгга бурил» деса бурилади, хуллас ҳамма гапга тушунади.

Бироқ трактор ҳамма вақт ҳам буйруқни индамай бажаравермайди. Агар унда ёнилғи тугаётган бўлса, қизил чироғи ёнади ва «ёнилғи тугаяпти» деган сўзни токи двигателни ўчириб қўймагунча ёки унга ёнилғи қуймагунча қайтариб айтаверади.

ҲАММА ҒИЛДИРАК БУРИЛАДИ

Американинг «Женерал моторс» корпорацияси 1966 йилдаёқ ўтказмоқчи бўлган синовни айни вақтда япониялик машинасозлар ўзлаштирмоқдалар: улар ишлаб чиқараётган машиналарида тўрттала ғилдирак ҳам қайрилади.

1985 йилда янги конструкциядаги шассидан фойдаланган «Ниссан» компаниясидан кейин бу янгиликни — «Хонда» ва «Мазда» фирмалари қўллашмоқда. Бу янги автомобилларнинг ҳайдовчилари ҳар қандай йўлларда ҳам ўз машиналарини буришда қийналишмаяпти. Бу эса янги машинанинг чидамлилигини оширмоқда.

ҚАДАМ ТАШЛАБ ЮРАДИ

Флорида университети олимлари Макс Хершелл бошчилигида ғаройиб автомобиль яратишга муваффақ бўлишди. У бошқа автомобиллардан шуниси билан фарқ қиладики, унда ғилдирак ўрнига олтита баланд оёқлар ўрнатилган бўлиб, худди баҳайбат ҳашаротни эслатади. Шу билан бирга у қадам ташлаб юради.

Бу машинанинг ўзига хос томонлари шундаки, масалан у кўчада транспортлар тиқилиб кетган пайтда бемалол уларнинг устидан ҳатлаб ёки бошқа кичик йўлдан ўтиб кетаверади. Бундан ташқари унинг афзаллиги шундаки йўлда автомобиль ҳалокатига сабаб бўладиган ўпирилиш ёки бошқа вазият юз берса ҳам ундан сакраб ўтиб кета олади.

«ДАРЁ ТРАМВАЙИ»

Атлантика уммони қирғоқларидаги кўрфазлардан бирида яшовчи балиқчилар бир куни эрталаб ажойиб манзаранинг гувоҳи бўлдилар. Кўрфазнинг саёзроқ жойларида «дарё трамвайи» усталик билан сузиб борарди. Трамвай қирғоққа келгач саёзликка ўтириб қолди, лекин тўхтамади. У балиқчиларни яна лол қолдириб, худди автобусга ўхшаб қирғоққа чиқиб яна юриб кетди. Бу транспорт турини франциялик конструкторлар саёз дарё қирғоқларида яшовчи аҳоли пунктларини бир-бирлари билан боғлашда фойдаланиш учун махсус ишлаб чиқдилар. Унинг остига жуда кенг қилиб ишланган тўртта ғилдирак ўрнатилган бўлиб, бортига 150 йўловчини олади.

ЭГАСИНИНГ ҲИДИНИ БИЛАДИ

Японияликлар ҳамиша пешқадам. Улар нималарни ўйлаб топишмайди дейсиз. Япониядаги фирмалардан бирининг мутахассислари ўғирлаб кетиш мумкин бўлмаган автомобиль яратдилар.

Гап шундаки, автомобилга ҳидни аниқлайдиган мослама ўрнатилган. Машинага ўтириб калитни бурашдан олдин ҳайдовчи салондаги ана шу махсус қурилмага бир неча бор пуфлаши керак. Агар ҳид автомобиль эгасиники бўлсагина мотор ўт олади.

Дилноза ҒИЁС қизи тайёрлади.

Француз олими, шифокор Мишель де Нотр Дам (лотинча фамилияси Нострадамус) 1503 йили Жанубий Франциянинг Сен-Рени деб аталмиш кичкина шаҳарчасида нотариус оиласида дунёга келди. Унинг ҳаёти жуда ғаройиб кечди.

Турфа олам

ҲАҚИҚАТГА ЯҚИН БАШОРАТЛАР

Биз Нострадамуснинг курраи заминда юз берадиган ҳодисалар ва ўзгаришларни олдиндан башорат қилганлигини кўп эшитганмиз. Мана 400 йилдан ортиқроқ вақт ўтдики, бутун жаҳон кишилари унинг китобларини ўқимоқдалар, таназзул пайтларида унга мурожаат қилмоқдалар. Зеро Нострадамуснинг олдиндан ёзиб қолдирган башоратларининг кўпи ҳақиқатга яқин эди. У 1550 йилдан то 3797 йилгача бўладиган жаҳондаги айрим ўзгаришларни (асосан Франция, Европа ва Осиё давлатлари ҳудудидаги) астрологик аниқ ҳисобларга асосан 942 та катрен (тўртлик)лардан иборат «Юз йиллик» китобида ёзиб қолдирган. Бу тўртликларнинг барчасида ҳеч қандай аниқ маълумот бўлмай, балки уларнинг мағзини чаққан одамгина уни тушуниши ва қандай маъно беришини аниқлаши мумкин. Лекин 1580 йилдан 1999 йилгача бўлган тўртликларда 12 та аниқ ва 150 тача астрология асосида ҳисобланадиган маълумотлар берган. Яъни коинотдаги сайёралар ва юлдузлар ҳаракатига асосан башоратлар қилган Нострадамус «Нима бўлишини олдиндан айтиб бериш, бу ҳозирги ва келажак авлодларимизга ёмон табиий таъсир кўрсатади, шунинг учун мен тўртликларимнинг топишмоқли, номаълум, туманли қилиб ёздим ва астрология ҳамда табиий аниқ фикрлаш қобилиятига эга инсон буни ҳисоблаб ечади ва мағзини чақади», деган эди. Шу сабабдан Нострадамус китобида воқеаларнинг изчил содир бўлиши тўғрисида ёзилмаган, бу эса тўрт асрдан бери кўплаб олимлар, астрологлар, астрономлар унинг тўртликларини иложи борича аниқ тушуниб тафсирлашга уринишлари ва кўплаб изланишларга олиб келди. Башоратларнинг кўпчилиги Франция тарихига асосланган. Айниқса Францияда 1555 — 1614 йилларда ги юз берадиган воқеаларни 1.54 тўртлигида олдиндан башорат қилгани ҳақиқатга жуда яқин эди. Чунончи француз қироли Генрих II (1547 — 1559) тўғрисида унинг рицарлик олишувида кўзига найза кириб вафот этиши тўғрисидаги башоратлари айнан ҳақиқатга тўғри келган.

Нострадамуснинг дунёнинг яратилиши, Одам Ато, Нуҳ, Иброҳим, Довуд, Исо пайғамбарлари тўғрисидаги фикрлари ҳам кенг қамровли ва қизиқарлидир. У Шарқда мусулмонлар давлатлари кенгайиб, тараққий қилиб XVII асргача кўп Европа давлатлари халқларини ўзларига бўйсундириб, асирлар олиб кетишади, араблар мустамлакаси кучаяди, деган башоратлари ҳам ҳақиқатга тўғри келган.

Буюк башоратчи китобининг ҳар бир ерида Россия сўзини тилга олмасди, лекин бу ерлик халқларни шимолликлар, аквилонлар деб атайди ва II. 68-тўртлигидан Пётр I га доир фикрларни ёзади. II. 29-тўртликда эса Суворов ҳаёти, унинг сургундан қайтиши, Италияга сафари, Альп тоғи орқали юриши ва маршаллик унвонига сазовор бўлишини олдиндан башорат қилади. IX. 51-тўртликда эса дунёнинг охирига етиши мумкинлиги, яъни мустаҳкам босқинчиларнинг инсониятга қарши кураши тўғрисида ёзади. Бунда фашистларнинг 1939—45-йиллардаги босқинчилик уруши кўзда тутилади. Шуниси қизиқки, Йозеф Геббельснинг хотини Магда Геббельс 1939 йилнинг кузида Нострадамуснинг ушбу фикрларини эрига кўрсатади. Ва 1940 йилнинг баҳорида немислар Бельгия, Франция давлатлари устидан самолётдан ташвиқот варақалари ташлайдилар. Бу варақалар«Нострадамус олдиндан айтган» деган сўз билан бошланарди. Шунингдек, VI. 72-тўртликда Россия подшоси Екатерина ва Распутин тўғрисида, I. 3 катренда эса 1917 йили Россияда инқилоб бўлиши, давлат тепасига янги одамлар келиши ҳамда қизиллар ва оқлар ўртасидаги ихтилофлар тўғрисида сўз юритади. Ушбу китобдан, шунингдек, Сталин тўғрисидаги маълумотлар, 1937 йилги оммавий қатағонлар ҳақидаги башоратлар ўрин олган. Айниқса III. 95-тўртликда қизиқарли маълумотлар башорат қилинган. Унинг таҳлили орқали коммунизм ғоясига барҳам берилиши, ушбу тузумнинг қулаши ва одамларга хусусий мулкдор бўлишлик Оллоҳ томонидан берилган улуғ инъом эканлигини билиб оламиз.

Юқорида кўриб турганимиздек, Нострадамус келажакда юз бериши мумкин бўлган жуда кўп тарихий воқеа ва ҳодисалар тўғрисида мажозий ҳақиқатга тўғри келадиган башоратлар қилган. Бироқ шуни ҳам айтиш керакки, унинг «Юз йиллик» китобидаги башоратларининг ҳаммасининг ҳам мағзи тўла чақилмаган ва ҳақиқатга тўғри келмайдиганлари ҳам бор. Умуман, ўтган замонларда Нострадамусдан бошқа келажакни олдиндан башорат қилувчилар ҳам бўлган. Масалан, XVIII асрнинг башоратчиси Казот француз инқилобининг қачон юз бериши, унда қандай воқеалар бўлиши, унинг йўлбошчиларини қандай тақдир кутаётганлигини беш йил илгари башорат қилган. Ва унинг фикрлари жуда ҳам аниқ эди. Бундан ташқари бизнинг буюк аждодларимиз ҳам олдиндан кўп ҳодисаларни башорат қилиш хусусиятига эга бўлганлар. Зеро, улуғ олимимиз Абу Райҳон Беруний ернинг шар шаклида эканлигини аниқ исботлаб, коинотдаги сайёра ва юлдузлар ҳаракатларини кузатиш, ҳисоблаш ва уларнинг кўп асрлик жадвалини яратиш орқали табиатда содир бўладиган кўплаб ўзгаришларни олдиндан башорат қилиш мумкинлигини айтган. Буюк мутафаккир, астрономия, астрология фанларининг асосчиси Мирзо Улуғбек, Беруний фикрларини амалда исботлаб, жаҳонда биринчи марта астрономия фанига асос солди ва юзлаб йиллар олдин шу кунлари бўладиган табиий ўзгаришларни сайёралар, юлдузлар ҳаракатига асосан ҳисоблаб, коинот харитасини тузди ва сайёралар ҳаракати жадвалини биринчи бўлиб яратди. Шунинг учун Европа астроном олимлари Мирзо Улуғбекни биринчи марта астрономик ҳисоблаш амалиётига асос солган олим ва ўзларининг устозлари деб биладилар. Жаҳондаги барча астрологик жадвал, башоратларнинг дастлабкиси Мирзо Улуғбекка тегишлидир. Унинг ёзган асарлари ҳозирги замон астрологлари алифбоси ҳисобланади. Биз шундай буюк боболаримиз билан фахрлансак арзийди.

Илҳом ШЕРМУҲАМЕДОВ.

«01»

ТИЛСИЗ ЁВГА ҚАРШИ

Алишер Навоий номидаги театр майдонида республикамизда ўтказилаётган ёнғин хавфсизлиги ойлиги муносабати билан замонавий ўт ўчириш техникаси ва ушбу соҳа ходимларининг касб малакаси кўргазмаси бўлиб ўтди. Унда энг мукаммал ўт ўчириш воситалари, шунингдек, тилсиз ёв-ёнғин чиқарувчи носоз маиший электр буюмлар намойиши ҳамшаҳарларимизни яна бир марта ҳушёрликка чорлади.

— Шу йилнинг ўтган 10 ойи мобайнида бутун республикамиз бўйича 15 мингта ёнғин содир бўлди, — дейди Тошкент шаҳар ёнғиндан сақлаш бошқармасининг бўлим муҳандиси Тўлаган Абдуллаев. — Жумладан, пойтахтимизда ҳам бу ҳисоб ўтган йиллардагига қараганда кескин қисқарди, деб бўлмайди. Бўлиб ўтган ёнғинларнинг жами моддий зарари 250 миллион сўмни ташкил қилди. Ана шундай нохуш ҳолатларнинг олдини олиш учун аввало жойларда ёнғин хавфсизлигини кучайтириш, бу борада фаол тарғибот ва ташвиқот ишларини олиб бориш лозим.

Ёнғин хавфсизлиги тарғиботига бағишланган тадбирда тўпланганлар билан савол-жавоблар ҳам бўлиб ўтди.

Ўз мухбиримиз.

ЦЕМЕНТГА ТУШГАН «МИТА»

1997 йил 4 декабрь куни Бекобод шаҳридан Тошкент шаҳрининг Сирғали темир йўл бекатига жўнатилган цемент юкланган вагонларга «мита» оралади. Нима учун цементга «мита» тушганига қизиқиб қолган Тошкент шоҳбекати тармоқ ИИБ нинг изқуварлари 1000 килограмм цементни «ҳазм» қилиб, давлатга 4 минг сўмдан зиёд зарар етказган Сирғали тумани, Нилуфар кўчасида яшовчи, ҳеч қаерда ишламайдиган фуқаро Ю. П. ни ашёвий далил билан қўлга олдилар.

КЕЛЕСЛИК ГИЁВАНД

Худди шу куни Келес шаҳридаги темир йўл бекатида кўзларини олазарак қилиб юрган 1976 йилда туғилган ҳеч қаерда ишламайдиган фуқаро М. Н. шубҳа билан тўхтатилганда унинг ёнидан 7 грамм миқдорида марихуана гиёвандлик моддаси топилди. Энди у бу оғуни нима учун ва қаердан олганлигини суриштирув жараёнида айтиб беради.

ИСКАНДАРЛИК ЎҒРИ

Шу йилнинг 5 декабрь куни Тошкент шоҳбекати

«02»

тармоқ Ички ишлар бошқармасининг навбатчилик қисмига шошилиб кирган қўқонлик фуқаро А. А. 115-Тошкент Екатеринбург поездининг 12-вагонига чиқаётганда тижорат учун олган жами 45 минг 100 сўмлик ҳар хил буюмлар билан тўлдирилган сумкасини кимдир ўғирлаб кетганлигини маълум қилиб, ариза билан мурожаат этади. Ушбу маълумот бўйича ишга тушган ички ишлар идорасининг изқуварлари қисқа муддат ичида жиноятни содир этган шахсни ашёвий далиллар билан ушлаб келишди. Буни қарангки, ўғри 1973 йилда туғилган, Бўстонлик туманининг Искандар қишлоғида яшовчи бекорчи Р. Д. экан.

ЭҲТИЁТСИЗЛИК ОҚИБАТИ

7 декабрь куни Чуқурсой юк бекатининг 9-йўлидаги манёвр йўлчироғининг ёнида ўзининг эҳтиётсизлиги туфайли 30—35 ёшлар атрофидаги номаълум шахс поездга урилган. Натижада етказилган тан жароҳати оқибатида у воқеа жойида вафот этган. Тошкент транспорт прокуратураси мурданинг шахсини аниқлаш учун суриштирув ишларини олиб бормоқда.

Ҳакимжон ЮНУСОВ, Транспорт ИИБ ШТБИХ муҳим ишлар бўйича катта нозири, милиция катта лейтенанти.

Бош муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ЯККАСАРОЙ ТУМАНИ МЕҲНАТ БИРЖАСИ
23 декабрь соат 9дан 14 гача Байналмилал маданият марказида «Бўш иш жойи ва вакант ўринлар» ЯРМАРКАСИНИ ЎТКАЗАДИ
Ярмаркага барча ишга киришни ва қайта ўқишни истовчилар таклиф қилинади.
Транспортлар — автобуслар: 76, 11, 32, 47-«э»; троллейбуслар: 6, 14. «Пойабзалчилар» ҳиссадорлик жамияти бекати (аввалги Пойабзалчилар маданият саройи).

«ПАРКЕНТ БОЗОРИ» ҲИССАДОРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!
23 декабрь соат 16.00да бўладиган ҳиссадорлар мажлиси кейинга қолдирилди. Қўшимча маълумот ва муддати эълон қилинади.

Тошкент оқшоми
Toshkent oqshomi

Муассис: ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32

Телефонлар: хатлар — 133-29-70; эълонлар: 133-28-95, 133-08-74, 136-57-65. факс: (3712) 133-29-09.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади. Нашр кўрсаткичи 209

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтаси»га 133-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №10. ❖ Буюртма Г-0813. ❖ Ҳажми — 2 босма табоқ офсет усулида босилади. ❖ Қоғоз бичими А-2 «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. ❖ Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. ❖ Босмага топшириш вақти 11.30. ❖ 5.585 нусхада босилди. 1 2 3 4 5 6.